

נאות הכיכר
Neot Hakikar

48 בַּצֵּל

גיליון מספר 3, נובמבר 2023

48 בַּצֵּל

העיתון של התושבות, למען התושבות,
גיליון מספר 3, נובמבר 2023, כסלו תשפ"ד
בשער: יום האבל האזרחי לזכר הנופלים והנרצחים באסון השבת השחורה;
צילום: דנה יפלח
עיצוב סמל נאות הכיכר: מעיין שושנה־דג'וֹבָס

חברי המערכת, לפי סדר האל"ף-בי"ת:
אסף מדמוני, אתי מלול, יוני שטרן, נירה בן־עיון, סימה שוורץ, שרה צעירי
עריכה: ענבל גיל
עיצוב: נירה שיווק דיגיטלי

כותבים אורחים: אורי פרי־גל, אלעד אלמוג, בתיה פפו, ג'ויס ענבי, ג'ני וולט,
דינה בן־עיון, חגי לביא (אבא של לילך שקדי), מרינה דוחובני, נחמה
ריצ'ארדסון, סילביו וולט, רוויה עמנואל נאור, שושו ענבר

כתובתנו: kotvimkehila@gmail.com

לאורך הגיליון הכנסנו מדי פעם קישורים לסרטונים באינטרנט באמצעות קוד QR. כדי שתוכלו לסרוק את הקודים ולצפות בסרטונים הורידו מחנות האפליקציות שלכם אפליקציה מתאימה – QR scanner

תושבית ואורחית יקרית,

תכננו להוציא גיליון מלא אור לקראת חג החנוכה, ונפל עלינו חושך. בסופו של דבר הגיליון צמח מתוך הקהילה בצל השבת השחורה ומה שבא בעקבותיה, ולדעתנו, כמו צמח, הוא צמח לכיוון האור. הפעם ביקשנו להציב במרכז הגיליון סיפורים מחוויות העבר הצבאי שלכם, בחזית ובעורף. רובכם, איך נגיד? לא התגייסתם למשימה, ובכל זאת התייצבו בבקו"ם שלנו כמה סיפורים, המובאים כאן פחות או יותר בסדר כרונולוגי. כמו בכל פינה במדינה, גם במושב קמו יוזמות רבות מתוך רצון בוער להתנדב ולתרום, לצד פעילויות להסחת הדעת ולריכוך של הלב. החלטנו להצניע את אלה, ובכל זאת הקדשנו עמוד אחד (תמצאו אותו בקלות) למדגם מייצג של תמונות מהיוזמות השונות, כדי שנזכור בעוד כמה שנים שכן, היה לנו גם מזה. בתמונה למטה, שצילם גיל שקדי, חברי כיתת הכוננות של נאות הכיכר (ונציג משלנו) ששומרים עלינו, ותודה להם על כך. תודה גם לכל החיילים בסדיר ובמילואים באשר הם, ולחיילינו בחזית, אנחנו אוהבים אתכם ומחכים לכם בבית. לאורחים שלנו מהעוטף, מהצפון ובכלל: חיבוק. הלוואי שכל החטופים יחזרו במהרה. המערכת

מייל למשלוח חומרים:

kotvimkehila@gmail.com

חדרי הלב החכם

אל חדרי הלב החכם
התגנבה לה בפרץ ובהלם מחלט,
הרגשה של
"חסר ומלא",
"גדוש וריק",
מרקו ומוצף".

בתהומות האפלה לנכח הזועה
חילי צה"ל, בים באויר וביבשה.
בידים אמיצות ובאמונה,
לשים את האש הסמיכה.
בשקט מסעיר, יוצאים למלחמה.
להגן בגופם על הבית,
על חלקת אלהים הטובה!
לרדף האויב עד חרמה
ולהשיב החטופים למשפחה.

הרוח מחזקת,
הרוח מחזקת,
אסופה וממקדת.
מנחה דרפם, לגדע הזרוע שחדרה בחטף
והותירה רטוש ומהומה.
צו השעה, להציל המדינה.

כל העם,
פה אחד,
בקול אחד,
שלוני זרועות מתפללים לשלומם.

האור הבוקע מבין הסדקים מאיר את
נדיבות לבם של עם
התורמים,
העוזרים,
התומכים,
שבאחדות העם ובחיים בוחרים.

כתבה וציירה: אסתר
מלול נאות הכיכר
1.11.2023

”איך מכוונים את המגדלור?”

יוני שטרן מארח את שריף ברזלי מקיבוץ סעד תחתית

עם פרוץ המלחמה, הזדמן לי להצטרף לבית הספר לילדי שדרות במלון רויאל בים המלח, שם ביליתי בעיקר בשיעורי שחמט עם ילדים נהדרים ונבונים. בשבוע השני למלחמה גייס פיקוד העורף אנשים בעלי רקע בתחום ההתנהגותי והטיפול, לטובת סיוע למערך התנהגות אוכלוסייה בחירום, בדגש על ארגון קהילות מפונות בים המלח ובניית חוסן הקהילה מחדש. כך השתלבתי עם אנשי קיבוץ סעד ונחשפתי לקהילה המקסימה.

בעקבות שירות המילואים קראתי את העלון של סעד ונחשפתי לכתיבתה היפה של ד”ר שריף ברזלי, סופרת ומרצה לקולנוע, ספרות ויהדות, המרבה לעסוק בחקר המקורות היהודיים והדמיון הקשור בהם. חשבתי כי יהיה נכון להביא מעט ממנה אלינו לעלון המושב.

שוחחנו, שריף ואני, בלובי מלון ישרוטל נבו, או במילים אחרות: הלב הפועם של קהילת סעד שקיבלה בים המלח את שמה הזמני, ”סעד תחתית”. סביבנו ילדים יוצאים ונכנסים לכיתות בית הספר, מבוגרים מנהלים שיחות ומארגנים פעילויות. המלון לבש צורת קיבוץ, אפילו ארון מפתחות הרכב הקיבוצי הותקן במרכז הלובי.

סעד הוא קיבוץ באזור מישורי, בנוף בְּתֵרוֹנוֹת לס המדבר. הקיבוץ עלה על הקרקע ב־1947, ולאחר מלחמת העצמאות העבירו אותו חבריו כקילומטר מזרחה, למורדות הגבעה, כדי לא להיות נתונים לתצפית מהעיר עזה הסמוכה. שריף מייחסת חשיבות למורד הגבעה בהגנה על סעד מפני מתקפת מחבלי החמאס. ועם זאת, סבבי מלחמה ומבצעים רבים עברו עליה ועל משפחתה בסעד. ”באף אחד מהמבצעים – או הסבבים, כפי שהתקשורת אוהבת לקרוא למלחמות האלו – לא עזבתי ולא התפניתי מסעד, היא מספרת. ”הפעם הסיפור שונה לחלוטין, וארוך ומתיש. בסבב הקודם של ‘שומר חומות’ הקיבוץ התפצל בין ניר עציון, ירושלים וים המלח. כחלק מלקחי הפינוי, הוחלט הפעם כי כל הקיבוץ יתפנה במרוכז. שרון, מנהלת קהילת הקיבוץ, התגוררה בעברה בעין גדי, לזכותה יש להגיד כי היא התעקשה שהכי נכון יהיה להתפנות במרוכז למלון בים המלח ולהתחבר עם המועצה האזורית תמר, ואכן זו הייתה החלטה נבונה שהביאה אותנו למלון נבו. המלון מדמה בית מסוים, אך מורכב וקשה. אין את מרחבי הפרטיות שיש בקיבוץ ואין את השטחים הפתוחים היפים של סעד שאני כל כך אוהבת. חסרה לי פינת האלוהים הקטנה שלי, חסרה הפרטיות.

חוסר הפרטיות בימים אלו מעט מזכיר את תקופת הלינה המשותפת של הקיבוץ, כל מורכבות חברתית שקיימת בקהילה סגורה מקבלת במלון עוצמות גבוהות יותר. הנוער, למשל, מצד אחד מחובר יותר ונמצא רוב הזמן יחד, אולם אלו שהיו בצד נמצאים בצד גם בימים אלו. אפשר לומר כי התופעות החברתיות שומרות על עצמן במלון בדומה לקיבוץ, אך בעוצמות גבוהות יותר. אנשי סעד התארגנו מהר מאוד מבחינת חינוך, תרבות ורווחה והוקמו שני בתי ספר וגני ילדים. בית הספר זכה לשם **דור נבו**, כמתואר בעלון הקיבוץ: ”השם, שתחילתו ברעיון של יורם פולק והמשכו ברעיון של אורן צרפתי, הוא דו־משמעי. דור הילדים שגדל במלון נבו, והנצחה לשני בנינו היקרים **דור רידר** ו**נבו ארד** הי”ד, שנרצחו במתקפת המחבלים בשמחת תורה...”

שריף עצמה היא אשת חינוך, בת סעד, ילידת 1968 להורים שעלו ארצה מדרום אמריקה והצטרפו לקיבוץ.

"אני מורה באולפנת הללי בגבעת וושינגטון, מלמדת אזרחות, ספרות והגות יהודית. בימים אלו קשה לי להגיע לגבעת וושינגטון לעבודה. אולי זה קשור להרגשת הפליטות, מפני שנעקרתי שלא מרצוני מביתי והדבר הראשון הוא הדאגה למשפחה הקרובה ולצורכי הקהילה שלי. אני מעדיפה להשקיע את זמני באנשי סעד. לימדתי קולנוע ופרשת שבוע את מבוגרי הקיבוץ וזה ממלא אותי. אני מרגישה כי המלחמה משנה את השיח בתחום מדע המדינה ולימודי האזרחות. באולפנה אני מלמדת אזרחות. כאשר אני הייתי נערה, המחנכת שלי דיברה איתנו על דמות המחנך. לדבריה המחנך צריך לבחור אם יהיה קברניט הספינה או שומר המגדלור. הקברניט נמצא עם הנוסעים, התלמידים, בתוך האירוע, מנווט את הספינה ואחראי לכל משבר בזמן אמת. תפקידו של שומר המגדלור להורות את הדרך הנכונה, והוא חשוב באותה מידה. כשאני מלמדת דמוקרטיה אני מקפידה להגיד לתלמידות שאני מלמדת את המגדלור. שלימודי האזרחות צריכים לסמן כיוון ומטרה לחברה הישראלית. והמגדלור הזה ברור – מדינה יהודית ודמוקרטית. אבל בימים אלו של מלחמה נוצרה התנגשות מורכבת וקשה שבה קשה לי לשמר את המסר החינוכי שלי.

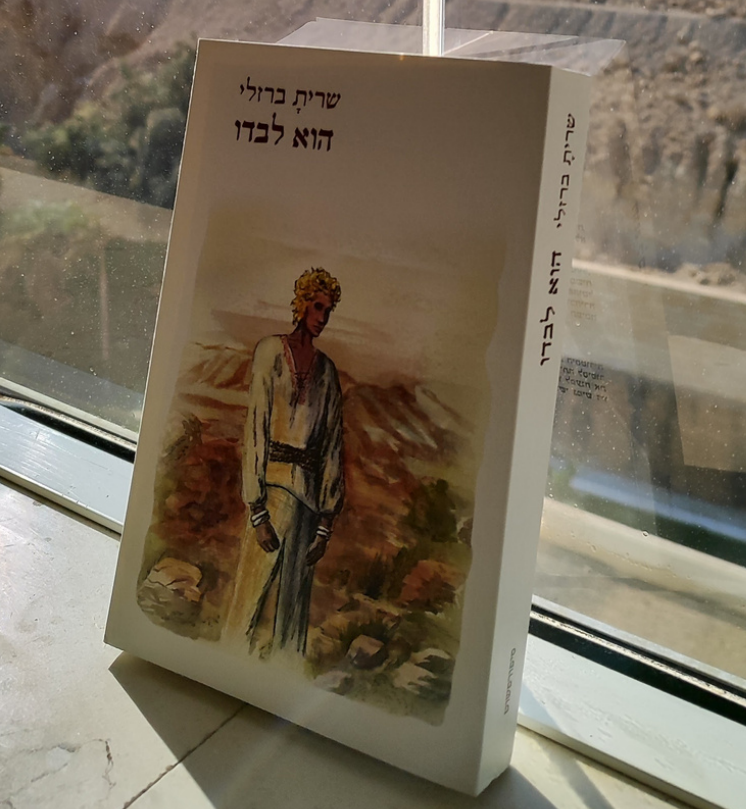
תלמידות י"א וי"ב שלי שאלו אותי, מה עושים עכשיו? איך מכוונים את המגדלור מחדש? עניתי להן שאני לא יודעת. בימים אלו קשה לי לעמוד מאחורי ההומניזם. כיצד ניתן להגן על ערכי הדמוקרטיה בתקופה מורכבת זו? מה שאני רואה וקוראת בתקשורת העולמית זה הומניזם כלפי תושבי עזה והיעדר הומניזם לחטופים. המשוואה הזו אסור לה להתקיים. אני ממש מרגישה שקשה לי להרים את דגלי זכויות האדם, החירויות והפלורליזם מול המציאות הרעה שאנחנו נמצאים בה. ולכן אני לוקחת פסק זמן משיעורי האזרחות."

*

בעלון הקיבוץ מופיע שירה הנוגע ללב של שריף:

בְּפֹת רְגְלֵי מִתּוֹת סִימָנִים
בְּשִׁכְבַּת הָאֶבֶק וְהַפּוֹדְרָה עַל רִצְפַּת הַסֵּלֶוֶן שְׁלִי
וְדַמְעוֹת הַתְּרַגְּשׁוֹת מְסַמְּנוֹת טְרִיטוֹרְיָה עַל שְׁלֶחַן הָאֶבֶל
אֲנִי בְּבֵית
לְכַמָּה שְׁעוֹת שֶׁל אוֹר
וְשׁוֹב חִיבַת לְעֶזֶב
לְפָנַי חֶשֶׁךְ.

"ביום שכתבתי את השיר הייתי בקיבוץ והבאתי את דפי הלימוד שלי על פרשת השבוע. הבאתי את כל פרשות חומש בראשית, ואני מקווה שאת לימודי שמות אפתח כבר בקיבוץ ולא במלון. חשוב לי לחזור, ואם הצבא היה מאפשר, כבר הייתי בבית. הצבא ממש אוסר על הנוכחות בקיבוץ, למרות שיש גיוסים לחקלאות, זה ממוקד ויש איסור על שהות ממושכת. יש רבים שמדברים על הגעגוע לבית, לקיבוץ. הנוער רוצה לעלות לקיבוץ ולסייע בחקלאות ולא מבין איך מסתדרים בלעדיו, אך הצבא לא מאשר. בסבב הזה הצבא לא אִפְשָׁר לאיש להישאר בקיבוץ, ממש היו קשוחים איתנו. בזמן השהות במלון, אני נמצאת בעשייה המקומית, התארגנות לראש חודש כסלו, פעילות עם הנוער ועוד. שמרנו על מסורת הקיבוץ, ולכבוד ערב ראש חודש כסלו תתקיים חגיגת שניצלים טריים במלון. עובדי המלון הם ממש צדיקים, נותנים לנו להיכנס למטבח המלון, זה ממש לא מובן מאליו ששף המלון ועובדיו יאפשרו לאורחי המלון להיכנס למטבח."

שרית מעידה על עצמה שהיא אוהבת מאוד לימוד, קריאה וכתיבה. היא פרסמה שני ספרי פנטזיה יהודית למבוגרים: **שליח חד הקרן הכחול** (הוצאת גוונים, 2004; הפתיח של הספר מופיע בהמשך, במדור "אלף לילה ולילה"), **והוא לבדו** (2020). "השליח בספרים שלי הוא משיח בן יוסף ולא משיח בן דוד. משיח בן יוסף הוא האחד שנועד להביא את החורבן הגדול - 'יום ה' הגדול והנורא', שלפי כמה מהגישות חייב להתרחש לפני הגאולה השלמה שיביא משיח בן דוד. אולי המלחמה היא שלב של משיח בן יוסף. באחד מספריי מתואר חורבן הדומה למעשה מחבלי חמאס, אולם הפנטזיה הפרועה של הסיפור לא הגיעה לממדי האסון הנורא מכול שידענו בשמחת תורה. השליח שלי הוא 'אברהם' שהיה מסרב לקיים את עקדת יצחק, הנביא שובר המוסכמות. אבל חשוב להבין שאלוהים חזק יותר מהשליח. אני יודעת מה אני רוצה להגיד על האמונה שלי, אבל ברור לי מי חייב לנצח בעימות כזה. מי השליח שלנו עכשיו במלחמה? אני לא יודעת. הרף שקבעתי לשליח שלי גבוה בהרבה מזה של שליחי הציבור שלנו. אבל כמו הרבה אנשים מצוינים, גם ד"ר, הגיבור שלי, מסרב להנהיג. אני מזמינה את אנשי נאות הכיכר לקרוא את הספרים."

תנועת הקיבוץ הדתי: "היפוך תפקידים מקסים! אתמול נערכה ארוחת צהרים יוצאת דופן במלון נבו. האורחים, אנשי סעד היקרים, הם אלה שקנו את מוצרי המזון והשתייה ומשעות הבוקר עמדו ובישלו במטבח, עיצבו את המקום ורשמו תפריט מפורט ומגוון. האורחים המכובדים היו כל עובדי מלון נבו! הם זכו לכך כאות תודה והערכה על האירוח החם והלבבי שאנשי סעד זוכים לקבל מהם, מכל אנשי הצוות, מהמנהל ועד לאחרון העובדים. מרגש מאוד!"

המלל מאתר "סרוגים" והתמונה מאתר החדשות דבר

מביירות לחירות

סיפורה של ג'וסלין ידיד, ילדה שעשתה עלייה לבדה.
סיפורה של ג'ויס ענבי, אזרחית ישראלית גאה.

נולדתי בת רביעית ואחרונה להורי, אחרי בן שהיה בבת עינם כי הוא ממשיך המשפחה. הייתי מוקפת במטפלות: שתי האחיות שלי שהיו גדולות ממני בעשור ואימי שאהבה וטיפחה אותי מאוד. גרנו בבית גדול עם תקרה גבוהה, חלונות גדולים ושפע של אור ושמחה, למרות תקופות כלכליות לא קלות שעברו על המשפחה.

הבית היה בוואדי אבו ג'מיל, שכונת היהודים בביירות היפה והמיוחדת שלפני המלחמה וההרס. ביירות נקראה אז בפי רבים "פריז הקטנה". עיר יפה, ים מרהיב, שווקים תוססים ומסחר משגשג שלקחו בו חלק סוחרים בני כל הדתות. בשכונה שגרנו בה היו שלושה עשר בתי כנסת, לפי העדות השונות. זכיתי לקיר משותף עם בית הכנסת וכך התעוררתי ונרדמתי עם התפילות.

משחר ילדותי אני זוכרת את עצמי כמהה ומייחלת להגיע לארץ ישראל. גדלתי בסביבה יהודית מסורתית ולמדתי בבית ספר אליאנס – בית ספר יהודי עם דרישות לימודיות גבוהות והנחלת המסורת היהודית.

בכל מפגש במועדון בשבתות ובחגים פגשנו ילדים "זרים" ולאט־לאט התברר לנו שאלה ילדים סורים שהוריהם סיכנו את חייהם כדי להבריח אותם מסוריה ללבנון בידיעה שהקהילה תספק להם הגנה ותשמור עליהם. זאת עד שנציגי עליית הנוער "הסמויים" שנטמעו בקהילה יספקו להם תעודות מזויפות וידאגו להביא אותם בשלום לארץ ישראל.

אנחנו, חבורת הילדים, ידענו שלא מדברים על זה, גם לא בינינו, הבנו שמשהו קורה אבל זה היה סוד הקהילה.

אימא ואני, 1955

כך נמשכו חיינו, כשכל אירוע ביטחוני של ישראל נגד מדינות ערב, ולבנון בעיקר, גרם לסגר מוחלט של השכונה. בתקופה זו שלט בלבנון פֶּיֶר ג'ומאייל, שהיה נוצרי, אהד את היהודים ודאג שלא יאונה לנו כל רע. לכן טנקים חסמו את הכניסות לשכונה במקרים אלה, כדי לשמור על ביטחוננו.

עם כניסת הפְּדָאיוֹן (שגורשו מירדן) ללבנון התחילה הקהילה להרגיש את השינוי ביחס כלפי היהודים. החלו התנכלויות "בקטן" ובעקבות כך הגירה שקטה של מי שהיה יכול להרשות זאת לעצמו.

בשנת 1969 סיימתי כיתה ט' ב"אליאנס" והייתי אמורה להתחיל את לימודי בבית ספר מעורב של יהודים, נוצרים ומוסלמים. הוריי, שידעו כמה מרדנית הייתי ופחדו שאתאהב ב"לא יהודי", החלו לחשוב מה לעשות איתי.

אני מצידי הוכחתי להם שחששם מוצדק. הלכתי לחוף הים, הכרתי "זרים" והרשיתי להם ללוות אותי בתוך השכונה. כתוצאה מכך אנשים שכוננו "X COMITE" החלו לשלוח להורים תמונות שלי ואזהרות שאני מתרועעת עם זרים.

בקיץ נהגתי לבלות את סופי השבוע אצל דודים שלי, בעיירת הנופש בַּחְמְדוֹן, ובאחד מסופי השבוע, כשהתקשרתי לקבל רשות להישאר עוד יום-יומיים אצל הדודים, נדרשתי על ידי הוריי להגיע מיד למשרד שלהם בביירות.

שם הודיעו לי בפנים חמורות סבר שבעוד שבועיים אני נוסעת לישראל. באותו רגע הבנתי שכל חלומותיי מתגשמים ושאתי הולכת לחיות במדינה שאותה כל כך אהבתי מרחוק ושאליה קיוויתי להגיע.

הימים הבאים עברו בהצטיידות לנסיעה הקרובה. אימי רצתה שיהיו לי בגדים יפים, שאהיה ייצוגית. קיבלתי שמלות ומעילים תואמים, חצאיות, גרביוני תחרה וכל מה שילדה מכובדת לובשת באירועים.

בלילה שלפני הנסיעה הזמנתי חברות טובות שישנו איתי, מין אירוע פרידה. איתן ביליתי את שעותיי האחרונות בביירות, בבית ילדותי. לא חשבתי לרגע על הקושי של הוריי להיפרד מבתם הקטנה ולשלוח אותה אל הלא נודע. רק כשהיו לי ילדים משל עצמי קלטתי איזה עוול עשיתי להם.

בשדה התעופה נפרדתי מהוריי, שהעבירו אותי לידי אדם שלא הכרתי. היו שם עוד נערים ונערות בני גילי. את חלקם הכרתי מהשכונה וחלקם היו מסוריה. התחברתי עם אחת הנערות מסוריה שסיפרה לי שגם חלק מהאחים שלה עברו באותה הדרך ומדי פעם המשטרה הסורית הייתה עושה ספירת מלאי במשפחות כדי לוודא שכולם בסוריה. בכל פעם שהיו מגלים שאחד מהילדים חסר היו לוקחים את האבא לחקירה. באחת הפעמים, כשהיא הייתה עדיין ילדה קטנה, היא נצמדה לרגלי אביה ואחד השוטרים העיף אותה משם וכך היא איבדה עיין אחת. התברר לי ששישה חודשים קודם לכן התחברתי לאחיה במועדון בביירות, שם הוסתר אחרי שהוברח מסוריה. לצערי, בהגיענו ארצה הופרדנו, ועד היום אני מצטערת על כך.

מביירות טסנו לטורקיה, מלוויים באנשים שלא הכרנו, התאכסנו בבית מלון וחיכינו יומיים. הוסבר לנו שהמתנה הזאת חיונית כדי לוודא שלא עוקבים אחרינו ושבטוח להעביר אותנו ארצה. לאחר יומיים טסנו לארץ עם מלוויים אחרים וכשהגענו ארצה לשדה התעופה קיבלו אותנו נציגי עליית הנוער.

התברר שהמלוויים שלנו הם חלק מהממסד הזה, שמסכנים את חייהם כדי להעלות אנשים ממדינות ערב. עם השנים התברר לי שהמורה שלנו לעברית, השכנה הנחמדה ממול ואפילו אבא שלי היו חלק מעליית הנוער, ממסד ששם לו למטרה להציל יהודים מסוריה ולסייע להעלות אותם לארץ ישראל ובאותה ההזדמנות לעזור ליהודים מלבנון שרצו אף הם לעלות.

בארץ נשלחתי לפנימיית פְּנוֹת. שם המנהל החליט שאשתעמם אם אשאר בכיתה י', כי ידעתי את כל החומר הריאלי הדרוש לבגרות, וידעתי קצת עברית, והוא הקפיץ אותי לכיתה י"א. כנות של אז הייתה פנימייה חקלאית. חצי יום עבדנו בענפים שונים בחקלאות וחצי יום למדנו. ואני – שהגעתי עם מלתחה מצועצעת של נערה צרפתייה, מצאתי את עצמי מוקפת נערות בלבוש זרוק ומרושל, אך מותאם לסיטואציה – התביישתי להסתובב עם מה שהיה לי במזוודה. למזלי, קיבלתי "בגדי עבודה" ואותם לבשתי כל היום לכל מקום. כשהייתי שולחת להורים שלי בדואר תמונות שאני חולבת פרות או אוספת ביצים בלול, הם ממש לא הבינו מה הם עשו ולאן שלחו אותי, אוי ואבוי! אני מצידי הייתי מאושרת, מוקפת נערים ונערות פרוצים ומלאי אמביציות, הלכתי איתם לקיבוץ שהיה אמור לקלוט אותנו לנח"ל וחשבתי שהמסלול שלי ברור. לצערי, אימי, שבינתיים עלתה ארצה, לא הסכימה לחתום שאלך לצבא בגיל שבע־עשרה כשסיימתי את לימודיי. וכך נאלצתי להיפרד מחלום הקיבוץ ונפרדתי מחבריי. במקום להתגייס התחלתי ללמוד חינוך מיוחד בסמינר הקיבוצים.

בשנת 1975 נישאתי לשמוליק, שאותו הכרתי בכנות, וחזרנו לפנימייה, אני כמורה חיילת ושמוליק כמדריך בשעות שהתפנו לו מלימודיו בפקולטה לחקלאות ברחובות. כנות שחזרתי אליה הייתה שונה מכנות שלמדתי בה. הנוער שהגיע היה נוער שוליים שנאסף מעיירות הפיתוח לאחר שנפלט ממסגרות לימוד. היה מאתגר מאוד.

במקביל, חיפשנו שמוליק ואני יישוב קבע לגור בו ולהתחיל את חיינו המשותפים. שמוליק ירד למילואים בנאות הכיכר, שם פגש את קורין ואלי טויטו שהיו איתו בצבא. מפה לשם נודע להם שאני מורה ובדיוק עמדו לפתוח את בית הספר ביישוב כדי להפסיק את הנסיעות המייגעות של הילדים לבית הספר בדימונה.

בדרך זו הגעתי לנאות הכיכר כמורה חיילת ועבדתי עם נורית רגב, טוני לינדנבאום ונאווה לזר. ותיקי המושב בוודאי זוכרים אותי עדיין במדים שמיהרתי ללבוש בכל פעם שהגיעה ביקורת מהצבא.

שמוליק קיבל את תפקיד ניהול מטע התמרים, ויחד עם דויד חברון וסילביו וולט, חשף את עין ערוס, שהיה מוסתר כולו בסבחה, ושיקם את המטע של אז. מאז ועד היום חיינו שלובים בחיי המושב ועתידינו ועתיד ילדינו ונכדינו פה.

"הדרכים הידועות בן באתי"

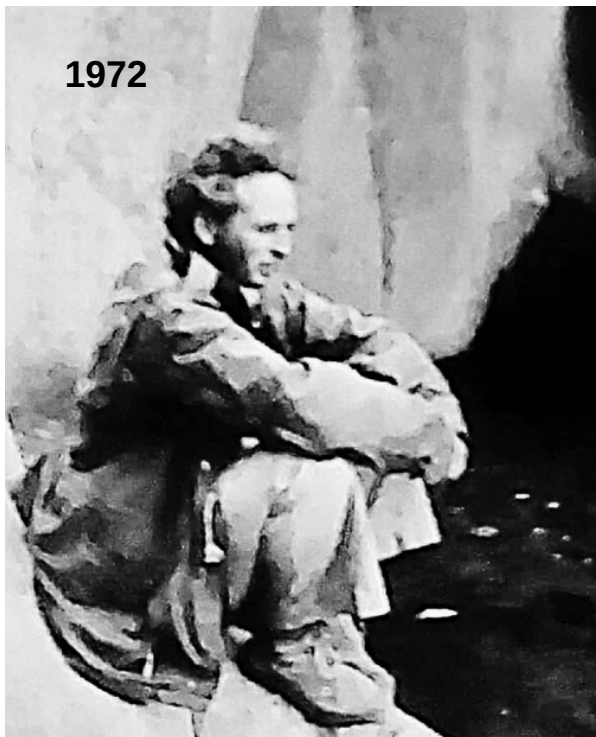
סיפורי מדבר והעדה הדרוזית מתקופת השירות הצבאי

מפי חגי לביא

בשנת 1956, עם סיום קורס קצינים, מוניתי על פי בקשתי לפקד על המחלקה הדרוזית ביחידת המיעוטים של צה"ל. הנקודה שישבנו בה נקראה אז עין חוסוב (עיר אובות של ימינו), במקום היו מספר צריפים ששימשו את המשטרה הבריטית בתקופת המנדט (אחד הצריפים נמצא שם עד היום, באתר הארכיאולוגי "תמר המקראית") ובהם התגוררנו.

המחלקה הדרוזית שפיקדתי עליה הייתה גיוס החובה הראשון בעדה הדרוזית, עד אז בני העדה שירתו בצה"ל כמתנדבים.

בתקופה שאני הגעתי לאזור, כביש 90 לא היה קיים, והנסיעה לכיוון אילת נעשתה דרך כביש מעלה עקרבים. אזור הערבה נראה כמו ספארי: להקות צבאים ענקיות וכמויות אדירות של דורבנים, ירבועים, חרדוני צב ולטאות כוח. היישובים היחידים במרחב היו עין גדי בצפון ויוטבתה בדרום.

התקופה הזאת שלפני מלחמת סיני הייתה תקופה מתוחה באזור, עקב ריבוי חדירות של פדאיונים מירדן ופעולות תגמול של צה"ל מעבר לגבול. הפדאיונים היו חוצים את נחל ערבה בשעות החשכה, מסתתרים ומחפשים "טרף קל" כגון רכב שנסע לבד בציר וכדומה. אני כמפקד שמתי דגש רב על כך שתמיד יצאו לסיור שני קומנדקרים וישמרו על קשר עין ביניהם (מכשירי קשר לא היו כמעט בנמצא) וביצעתי תרגולות רבות עם החיילים שלי כיצד לנהוג במקרה שאחד הרכבים מותקף. זכור לי אחד החיילים הדרוזים במחלקה שלי, שכיב שאנן, פייטר רציני שראה בהקפדה היתרה שלי על נושא הבטיחות עדות לפחדנות. למרבה הצער, בהמשך שירותו הצבאי הוא נרצח כשיצא לסיור לבד ברכב צבאי באזור ניצנה.

כפי שציינתי קודם, אזור הערבה היה עשיר בחיות בר ובצמחייה אופיינית. בתקופה זאת הוקמה החברה להגנת הטבע, ולי כמפקד הייתה מודעות לערכי שמירת טבע. דבר זה התנגש לא פעם עם אהבת הצייד של הפקודים הדרוזים שלי שמצידם טענו שאם מפקדי צבא בכירים יהודים עורכים במסגרת תפקידם מסעות ציד מפוארים (מה שהיה נכון), הרי שאי אפשר לבוא אליהם החיילים הפשוטים בטענות.

במידה רבה התייחסתי לתפקיד שלי כמפקד המחלקה הדרוזית כמו שהתייחסתי להדרכה בתנועת הנוער, הרביתי ללמד אותם שירים וריקודים משלנו והם לימדו אותי שירים, ריקודים ומנהגים מהתרבות שלהם, כך ששני הצדדים יצאו נשכרים.

מבחינת שפה, אני הייתי מדבר עברית, והחיילים הוותיקים היו מתרגמים אותי לערבית למען החיילים הצעירים, וכך הפכה הערבית שלמדתי בתיכון לערבית מדוברת שאני מבין ומדבר עד היום.

האירוע הביטחוני החמור ביותר שזכור לי מהתקופה הזאת הוא רצח החיילים הדרוזים בעין עופרים על ידי פדאיונים. במקום היה קידוח של מקורות לחיפושים גאולוגיים, וחוף מעובדי מקורות שהו במקום גם חיילים ששמרו על האתר.

בכל ערב היו עובדי מקורות ורוב החיילים מגיעים אלינו לחדר האוכל והשק"ם בעין חוסוב, ובעין עופרים נשארו בשעה הזאת רק שלושה חיילים.

סיור בעמודי עמרם

ביקור בירכא אצל אל"מ מולא מוחמד שהיה סמל מחלקה אצלי

הפדאיונים שהסתננו בחסות החשכה הסתתרו וערכו תצפית על המקום, וכשעובדי מקורות ורוב החיילים נסעו לאכול ארוחת ערב אצלנו, הם פשטו על הקידוח בעין עופרים, רצחו את החיילים שהיו שם ונמלטו דרך נחל ערבה חזרה לירדן, עם הנשקים והמסמכים של הצבא. החיילים שלי הכירו היטב את החיילים שנרצחו, כולם בני העדה הדרוזית, והמקרה זעזע אותם עמוקות וחיזק אצלי את החשיבות שבהקפדה על הבטיחות למניעת מקרים שבהם חיילינו משמשים "טרף קל" לפדאיונים.

באחד הימים, במהלך סיורי באזור, הבחנתי בשביל שעולה על הגבעות בצד הירדני (מול מושב עידן של היום), והחלטתי לעלות לשם, בלי לייחס חשיבות מיוחדת לכך שאני עובר את הגבול. ואכן כשטיפסתי על הגבעות בצד הירדני, מצאתי שם קופסאות שימורים צהליות שהפדאיונים אכלו מהן אחרי שפשטו על הקידוח בעין עופרים. בתמימותי הרבה דיווחתי על כך במכתב למפקדיי, כולל נ"צ של המקום. למזלי הרב, הסמל שקיבל את המכתב הבין את תמימותי הרבה, הוא מחק ושינה את הנ"צ, מתוך הבנה שאני עלול לשבת בכלא על כך שחציתי את הגבול.

את השבועיים האחרונים שלי בערבה עשיתי במחנה העובדים בסדום, ולנתי באחד מהביתנים הקטנים שנמצאים שם עד היום. את הידע שלי בידיעת הארץ שאבתי מספריו של משה ברסלבסקי שהיו איתי ומהם למדתי על מערת הקולונל בהר סדום, ועם פנסים וחבלים יצאנו אני וחבר לחקור ולהכיר אותה. לא ידענו פחד...

המפות שהשתמשנו בהן באותה תקופה היו מפות מנדטוריות והשמות של הנחלים והוואדיות באזור היו בערבית: נחל פרצים נקרא נוחבאר אל באג'ל, נחל צין נקרא אל־פֶקְרָא וכדומה. באחד הימים לפנות ערב נסענו לסייר בנחל פרצים, אני הבחנתי בחריץ בקיר החוואר (לא ידעתי על מערת הקמח...) והחלטתי להיכנס עם החיילים פנימה. נכנסנו בחושך מוחלט, ללא פנסים, הלכתי ראשון והרגשתי שאני נתקל במשהו שחשבתי שהוא ענף של עץ. כשאחד החיילים הדליק גפרור הבחנתי מייד שמדובר ביעל זכר. החלטנו ללכוד אותו ולהעביר אותו לגן הזואולוגי בתל אביב. נדרשו ארבעה אנשים שיאחזו בכל קרן כדי להצליח למשוך אותו החוצה ממערת הקמח ולהעביר אותו למערת הקולונל, שם החזקנו אותו בתקווה שיגיעו לקחת אותו לגן הזואולוגי. בפועל מצבו של היעל הידרדר מאוד והוא לא שרד, ומת. היום אני מבין שזאת הייתה שגיאה חמורה ללכוד אותו, אבל אז חשבנו שאנחנו עושים את הדבר הנכון.

בקיבוץ שלי, כפר מסריק, נכתב פיליטון המספר על אימא שלי, אסתר, שמקבלת ממני מכתב ובו אני מספר שמצאתי בנחל פרצים יעל. אימי נרגשת ושמחה שנמצאה לי האישה של חיי, עד שהיא מבינה שמדובר בחיית הבר יעל... רצה הגורל הטוב וכמה שנים אחר כך, בזמן לימודי באורנים, פגשתי את שותפתי לחיים יעל ז"ל שעימה חייתי 64 שנים טובות ומאושרות.

אני הייתי משוגע על ידיעת הארץ ותמיד אספתי אבנים ושורשים, ולכן כוניתי בפי החיילים הדרוזים שלי "אבא אבן". הקשרים שנוצרו ביני לבינם בתקופת השירות הצבאי היו יחסים של כבוד והערכה הדדית רבה, והמשכנו לשמור על קשר טלפוני ולהיפגש עד השנים האחרונות. שותפות הגורל, הנאמנות לצבא ולמדינה ואומץ הלב, כפי שהם באים לידי ביטוי במלחמת חרבות ברזל, היו נחלתה של העדה הדרוזית כבר בתקופה רחוקה זאת שסיפרתי עליה כאן. תקופת השירות הצבאי היתה עבורי הזדמנות טובה ללמוד את השפה ולהכיר את התרבות והמנהגים של מיעוטים החיים בישראל.

הייתה לי הזכות במסגרת שירותי הצבאי לסייר ולהכיר את אזור ים המלח והערבה בתקופה שבה היה פראי ובתולי לגמרי, ובביקוריי הרבים באזור אצל לילך ומשפחתה אני נזכר בתקופה רחוקה זאת וחש את אהבת המדבר מאז ועד היום.

משמאל לימין: האני רעאד משרעם, אבו אסם מג'וליס, וחבר שלהם, בביקור ביפעת

זיכרונות מימי מלחמה

ג'ני וולט

במלחמת ששת הימים הייתי רווקה בת עשרים. כשהמלחמה פרצה הייתי בתל אביב, והלכתי ברגל על הכביש ישר לבית החולים כדי לבדוק אם צריכים שם עזרה. אחרי יום שלם של גלגול תחבושות חזרתי הביתה לשכונת מורשה ברמת השרון.

לא הייתה אז טלוויזיה, והיינו קשובות לרדיו. למחרת, המצרים שידרו את השקרים שלהם בעברית משובשת בתחנת "קול הרעם מקהיר", ואנחנו האזנו: "כוחותינו מתקדמים בכל החזיתות. החיילים המצרים הגיבורים כתשו את מאחזי האויב הציוני והם נלחמים עכשיו בפאתי תל אביב. הוי הציונים, המוות יבוא לעטוף אתכם בשמלה השחורה."

אימא הביאה את סבתא מירושלים, ולמרות העברית הקלוקלת, המצרים הצליחו לזרות אימה.

המשכתי להאזין לעדכונים בטרנזיסטור שלי, הייתה הרגשה שהאויב או־טו־טו מגיע אלינו מכל החזיתות. דרך הטרנזיסטור הבנתי מה עליי לעשות, ובזמן שאימא טיפלה בסבתא וניסתה להרגיע אותה, אני יצאתי החוצה והתחלתי לחפור שוחה בגינה. לא באמת השתמשנו בשוחה, רק אני חפרתי בה יום אחרי יום, והיא הייתה כבר די ארוכה... כשהמלחמה הסתיימה.

במלחמת יום הכיפורים הייתי כבר נשואה פלוס שתיים. ביום שישי סילביו, שהיה בצבא קבע, הודיע שיש משהו בבסיס והוא לא יכול להגיע. לא פחדתי, כי הוא לא פירט. רק בשבת חטפתי פיק ברכיים, ואחר כך כשיצאתי למרפסת ראיתי מכוניות שהתחילו לנסוע (ביום כיפור, כזכור) וכך הבנתי שמהו מוזר קרה. בדיעבד זה היה מפחיד יותר מהאזעקה שהגיעה בהמשך.

מיכל הייתה בת שלוש וחצי וענבל תינוקת. היה מפחיד בקומה רביעית, בלי מעלית – קרוב לפגזים שעלולים להגיע – והלכנו לחברה שלי רוחל'ה שגרה בקומה שלישית באותה שורת בלוקים, להעביר שם את הזמן. במשך כל המלחמה המשכתי לעבוד במפעל רוגוזין לייצור טקסטיל וצמיגים, שהיה ממוקם בכביש צדדי לא רחוק מנמל אשדוד. עבדתי שם עם מנהל מחלקת המלאי והשיווק הפנים ארצי (והחלפתי אותו בתפקיד כשהלך למילואים), ובהמשך עסקתי בכל מה שקשור לייצוא, בין היתר גם לאיראן, ושלל תפקידים נוספים. הבנות היו אצל פָאני, המטפלת שלהן וחברה של המשפחה. את סופי השבוע העברנו עם רוחל'ה ובני משפחתה.

היה קשה להישאר בבית לאורך זמן. יצאתי לגינה הציבורית עם הבנות, וכשתפסה אותי אזעקה היה בלתי אפשרי למהר הביתה עם תינוקת בסלקל, תלת־אופן ביד השנייה וילדה צמודה לרגל. נבהלתי וחזרתי לרוחל'ה. בסופו של דבר המלחמה לא השאירה אצלי טראומה. היו לי מספיק מאלה בילדות, כך שלא נשאר מקום.

סיפור על חייל ועל אחות

בתיה פפו

בשנות השישים דוד למד בבית הספר הטכני של חיל האוויר והיה טכנאי מטוסים בבסיס תל נוף. את המחזור שלי שחררו מצה"ל, ולמדתי באותה תקופה בבית הספר לסייעוד קפלן, שמסביבו היו בסיס חצור, בסיס תל נוף, כל הבסיסים של חיל האוויר. היינו מארגנים מסיבות, מתוך כוונה להזמין עשרים אנשים, אבל היו מגיעים מאה או מאה חמישים חיילים...

ופעם אחת דוד בא, ובדיוק הייתי בחוץ, בדרך לעוד משמרת. פפו היה איש של מילים. התחלנו לדבר והתברר שגם הוא מחולון ושההורים שלנו מכירים עוד מבולגריה. הלכתי לעבודה ואחרי איזה זמן הוא בא לבקר, ונפגשנו בחולון... הוא החליט שהוא עושה מסיבה וביקש שאביא פטיפון.

כעשור לאחר מכן, דוד ואני כבר נשואים. אני אחות בקופת חולים בכרמיאל ודוד חשמלאי במפעל בכרמיאל. ואז פרצה מלחמת יום הכיפורים.

דורון בדיוק נולד ויעל הייתה בת שלוש. לא היה לנו מקלט, אבל מעבר לכביש, בין הבתים החדשים, התחילו לבנות מקלט. דוד קיבל צו גיוס, ולפני שגויס הספיק לנקות את המקלט ולסדר שם את החשמל לכל השכונה.

בצבא הוא כבר עזב את חיל האוויר וגויס בכיפור לגדוד הנדסה שעסק בפינוי מוקשים. זאת הייתה המשימה שלו במלחמה, לחפש מוקשים בשדות מוקשים, והוא נעדר מהבית למשך הרבה חודשים גם לאחר מכן, בהתחלה היה בסיני ואחר כך ברמת הגולן ואז חלה בחזרת.

בינתיים בעורף, בכרמיאל, הייתה רק אזעקה אחת, בתחילת המלחמה. היינו עושים האפלה, מכסים את החלונות בבדים כהים. הייתי לבד, והיו לי שכנות טובות. ההורים של דוד רצו לקחת אותנו אליהם, אבל העדפתי להישאר בבית. כשהם התקשרו אלינו מייד כשפרצה המלחמה, להודיע לנו שהמלחמה התחילה, הטלפון נשאר פתוח במשך יומיים וקיבלתי חשבון טלפון אסטרונומי.

באותה תקופה הרבה נשים עברו למושבים, והיו מודעות בעיתון של הסוכנות היהודית שהזמינו זוגות צעירים להעתיק את חייהם ליישובים חקלאיים. דוד יצא לשירות מילואים ארוך מאוד באזור הבקעה וכשחזר הביתה אמר, "תקשיבי, הייתי שם, זה משהו מדהים, אני רוצה להיות חקלאי." חיפשנו בכמה יישובים, וכשהגענו לנאות הכיכר החלטנו שזה המקום בשבילנו.

מבחר סיפורים משירות קבע

סילביו וולט

אחרי לימודים בבית הספר הטכני של חיל האוויר בחיפה התגייסתי ב־1963 לצבא ושירתתי כטכנאי מטוסים בטייסת 105, טייסת העקרב. עם סיום השירות הצבאי רציתי לחזור לקבע, אבל בגלל "בעיית משמעת" אחת במהלך השירות הסדיר, שלא ארחיב עליה, לא התקבלתי. השתחררתי ופתחתי יחד עם חבר מסעדת בשרים בתל אביב, צמוד לבית האופרה הישן. ביולי כבר קראו לי למילואים בטייסת, שהייתה מקורקעת אחרי שנפלו שישה מטוסים. אחד אחרי השני, בירידה לפיינל, תא הטייס התמלא בעשן חריף והטייסים נאלצו לנטוש. התחילו לחפש את התקלה, צרפתים הגיעו, פירקו את כל המטוסים עד היסוד ולא מצאו שום דבר. יותר מחודש הטייסת הייתה מקורקעת. אני הייתי בדת"ק (דיר תת־קרקעי. נקרא גם פֶּאן). יְלוֹ, מפקד הטייסת, חזר מטיסה, ואני הייתי הטכנאי שקיבל אותו. הוא עמד לחתום בספר ואמר לי, "אני לא רושם תקלה, אבל היה נדמה לי שאני מריח משהו לא טוב בפיינל. תבדוק." לקחתי מברג וארגז כלים והלכתי לבדוק, פתחתי את 36 הברגים בפאנל, ונפלט מבפנים חום אימים עם ריח של חשמל שרוף. הוצאתי את המטוס להרצה, ומייד עם ההנעה נוצר חום נוראי. הרמתי טלפון לטייסת ואמרתי

"התגלתה התקלה". (נשרף חלק עשוי גומי שמחבר צינור אלומיניום ויוצר תשעים מעלות, מה שגרם לאוויר חם מהטורבינה לשרוף את הרכיב של הטייס האוטומטי ולחדור לתא.) ה"תגלית" עוררה מהומה, שישה מטוסים הלכו. כל טכנאי היה עולה על התקלה, ובכל זאת כשמוטי הוד, מפקד חיל האוויר דאז, הגיע לראות את התופעה, הוא לחץ לי את היד. יְלוֹ אמר לו, "לא קיבלו אותו לקבע על איזו שטות שעשה", ובאותו רגע הכניסו אותי. לא הייתי בטוח שאני עדיין רוצה, אבל זרמתי.

*

ב־1967, נשיא צרפת שארל דה גול הטיל אמברגו נשק על ישראל. לפני המלחמה הזמינה ישראל מצרפת חמישים מטוסי מיראז' 5, שהיו מוכנים למסירה. רק להביא טייסים ולקחת. ובנוסף חמישה סטילים. אבל הצרפתים סירבו למסור. את הסטילים גנבנו מנמל שרבורג, במבצע שפיקד עליו מוקה לימון. אבל חמישים מטוסים קשה לגנוב. הצרפתים מכרו אותם ללובים.

מהנדס יהודי שוויצרי בשם אלפרד פראונקנבט, גנב את התוכניות של המיראז' 5 ומסר אותן לתעשייה האווירית שלנו, והם בנו עבורנו את המטוסים. בטיסה הראשונה של גיורא רום ז"ל, הוא אמר, "המטוס הזה לא יכול להיות מטוס קרב, יש לו אף כבד." לא לקח הרבה זמן והדבר תוקן... מאחורי ראש הטייס היה מכל של 400 ליטר דלק, וזה מה שהפך את האף לכבד. אף כבד, אין תמרון. נערך שינוי קטן מאוד, במקום לקחת דלק מהמכלים הנתיקים לקחו קודם כול דלק מקדימה, ואז האף לא כבד. הלובים לא ידעו את הסיפור הזה. ולימים, במלחמת יום הכיפורים, אלוף ההפלות שלמה לוי, הפיל במטוס כזה שלושה מטוסים לובים בטיסה אחת, אחד מהם נטש עוד לפני ששלמה ירה. הוא ידע שאין לו סיכוי עם האף הכבד.

בסוף כל טיסה טכנאי מקבל את הטייס, עולה למעלה, לוקח את הקסדה, שם את האבטחות של כיסא המפלט וכולי. אני הייתי הטכנאי שקיבל את שלמה לוי בטיסה הזאת וכך נקלעתי לתצלום המרגש.

כמה שנים אחרי הצבא הייתי עם ג'ני בקזינו בלונדון, ופתאום הרגשתי לאֶפָה על הכתף, "בום". אמרתי, וואלק, אני מכיר שני אנשים עם לאֶפָה כזאת. הסתובבתי ואני רואה את שלמה לוי. אחרי שהוא השתחרר מהצבא הוא שימש נציג של הסוכנות היהודית בבריטניה. הוא הגיע יחד עם פמליה שלמה כדי לראות מה זה קזינו בלונדון, וראה אותי.

עמוס לפידות לוחץ את ידו של שלמה לוי

בתפקיד האחרון שלי בטייסת 105, בסופר מיסטרים, הייתי חצי שנה מסופח ליחידה טכנית במטה שמבצעת שינויים במטוסים. בעקבות החרם הכלכלי על ישראל החלפנו את המנוע הצרפתי במנוע אמריקאי. כל הביצוע של האבטיפוס נעשה בתל נוף, והתאמנו את המנוע החדש למטוס. הייתי שם חצי שנה, כולל טיסת המבחן עם דני שפירא, ואחר כך חזרתי לטייסת. קיבלנו ביחידה את פרס ביטחון ישראל על השתלת מנועי הסקייהוק האלה במטוסי הסופר מיסטר.

בשלב הזה עזבתי את 105 כדי להתקדם. הייתי סמל ראשון, וחיפשו לי תפקיד מתאים. העבירו אותי לתפקיד ראש מחלקה במוסך סמב"ד בתחזוקה, תפקיד משעמם, שלא התאים לי. הייתי שם פחות מחודש, והסוציולוג של הבסיס בא במיוחד להודיע לי שמצא לי תפקיד מתאים, כראש מחלקה בטייסת 113, טייסת הצרעה, באורגנים.

אחרי כמה שנים בקבע, ולפני שהחלטתי ללכת לקורס קצינים, הייתי כבר סמל ראשון, ובשביל צעירים שבאים מהטכני סמל ראשון זה אלוהים. מדי פעם נהייתי "לסבן" טכנאים צעירים שהגיעו לשרת תחת פיקודי. פעם הגיע לפאן טכנאי מקיבוץ דורות. שלחתי אותו לעשות ביקורת יומית כלבים, על הכלבים שהיו קשורים למעלה על הכיפה, ואחר כך שלחתי אותו עם עגלה ועליה שתי פצצות של 250 ק"ג, מפאן שמונה לפאן תשע, מרחק 600 מטר. בהמשך הוא הלך לקורס טיס וחזר כמפקד הטייסת. נפגשנו וצחקנו על מה שעשיתי לו.

הקטע הכי יפה שעשיתי למישהו היה בחור ממ"סניק, למך כזה, בשם קסון. הגיע חדש מהטכני. אחרי יומיים אמרתי לו, "שמע, בסון, מחר בשמונה בבוקר אתה מתייצב אצל הקצין הטכני עם מזוודה, אתה נוסע לצרפת ללמוד מטוס חדש." הוא, בלי הרבה חוכמות, התייצב אצל הקצין הטכני עם מזוודה. הקצין הטכני היה גבר־גבר, ישר ידע מי שלח אותו. הרים לי טלפון ואמר, "תפסיק לשגע לי את האנשים!"

ב־6 באוקטובר 1973 הייתי בבסיס בחצור. היינו בטוחים שתהיה מלחמה, ובמשך חצי שנה היינו בכוננות. באותו היום הייתה כוונה לתת מכת מנע, שהייתה אמורה לצאת בשעה אחת־עשרה בבוקר. קיבלנו פ"מ (פקודת מבצע) להכין את כל המטוסים להפצצה עם פצצות ועם מכלי דלק. הכנו הכול כמו שצריך, כל המיראז'ים היו מוכנים פיקס, ולפני השעה היעודה באו הטייסים ונכנסו לתאים. אנחנו הטכנאים עוד הסתובבנו שם כדי להוציא את המטוסים, שהיו אמורים להניע בדיוק בשעה אחת־עשרה: כל הטייסת. ואז התקבלה הודעה, פקודת המבצע בוטלה, תשאירו את המטוסים עם הפצצות. השארנו, מחכים. אף אחד לא ידע למה בוטלה הפקודה, אבל התברר בהמשך שממשלה החליטה לא לתת את המכה המקדימה. הטייסים ירדו מהתאים, והיינו צריכים לערוך מחדש את הבדיקה שלפני טיסה. כשסיימתי, עליתי לחדר אוכל בפיאג'ו אפה (סוג של ריקשה). אחרי הארוחה הצטרפה אליי בוקי, הפקידה הטכנית, ובדרך נשמעה סירנה עולה ויורדת של התקפה על הבסיס. ידענו מה המשמעות שלה, וידענו גם מה לעשות. עצרנו במקום, ירדנו לתעלה שהייתה שם ונשכבנו בה. פתאום אני מסתכל וקולט שעשרה מטרים ממני נמצא מגדל הפיקוח, מטרה מספר אחת בכל בסיס חיל אוויר. עלינו חזרה על הריקשה ונסענו לטייסת. היה שם בלגן גדול. טייסים רצים למטוסים, מפילים את הפצצות על הרצפה, כי כשיש התקפה על בסיס לפני הכול המטוסים צריכים להמריא ואז הם עושים סיבובים כדי להגן על הבסיס. בדיעבד התברר שהמטוסים המצריים לא הספיקו להגיע, אבל זאת הייתה תחילת המלחמה.

הענקת דרגות על ידי מפקד חיל האוויר בני פלד בסיום קורס קצינים, 1973

ב־1976 החלטתי לפרוש מצבא קבע ולעבור לנאות הכיכר עם המשפחה כדי להיות חקלאי. לפני מעבר הדירה הגעתי לנאות כדי לצבוע את הבית ולהכין אותו למעבר. שלוש־עשרה שנים אחרי שסיימתי את הלימודים בבית הספר הטכני של חיל האוויר בחיפה, יצאתי לרגע לחצר ופתאום אני רואה להפתעתי את חברי לספסל הלימודים, פפו, הולך על הכביש עם שקית זבל ביד.

קארמה, מזל, גורל

מאת: נחמה כרכום ריצ'ארדסון

את מלחמת יום כיפור אני זוכרת. הייתי בת חמש. גרנו אז בנאות מרדכי, על גבולה הצפוני של ארצנו. אזעקות נשמעו בשבת בצהריים ברחבי הקיבוץ. חברה ואני שיחקנו לתומנו בחצר הגן כשההורים שלנו הגיעו אלינו בריצה. ימים רבים אחר כך התגוררנו, ילדי הגן ואני בתוכם, במקלט מול הגן. מדי בוקר היינו יוצאים כמו שיירה של גמדים לתלות את השמיכות לאוורור מחוץ למקלט. ימים אלו זכורים לי כחוויה נהדרת! ילדה מאושרת, מוגנת ואהובה.

כמובן שבזמן היותי במקלט, אבי נלחם בשכנינו, הסורים.

זכור לי סיפור אחד, מני רבים שהיו נוהגים לדבר בהם בקרב משפחתי והחברים של הוריי. מעשה שהיה כך היה...

אבי, יוסף כרכום, היה חייל מילואים. באחד הימים, במהלך הקרבות שהתחוללו באזור, התנדב אבי להוביל משאית סולר כשמעליו שורקים כדורים, מטוסי קרב סוריים חולפים וחוזרים כשהם מפיגזים לכל עבר. מיותר לומר כמה מסוכן היה הדבר.

בעודו נוהג במשאית ומתפלל שיחזור הביתה בשלום – שלושה ילדים קטנים מחכים לו בקיבוץ – החל לחוג מעליו מיג סורי. אבי כבר החל לסכם את חייו כאשר משום מקום הגיעו מטוסים ישראליים, שתקפו והפילו את האויב. אבי חזר לנשום וסיים את משימתו בשלום ובבטחה.

לימים, בשוך המלחמה, על כוס קפה שחור מהביל ישבו אבי, אמי והשכנים-חברים, דני ואסנת, וסיפרו סיפורי מלחמה. איש, איש וסיפורו. אבי סיפר על המטוס שהציל אותו כשנהג במשאית סולר באזור הרמה. דני, שהיה טייס, הבין כי נהג המשאית שהציל כאשר יירט את המיג הסורי היה יוסף, שכנו וחברו. קארמה, מזל, גורל...

בין אזעקות וקטיפים

דינה בן-עיון

במלחמת יום הכיפורים גרנו בנאות הכיכר, קטפנו עגבניות ומלפפונים. המקלט שלנו היה מתחת למועדון החברים, ונכנסנו אליו כל האימהות והילדים מחמש-עשרה המשפחות שגרו אז במושב, שמתוכן גויסו למלחמה ארבעה גברים בלבד. יעקב שירת בחיל חימוש ועסק בתחזוקה של טנקים ונגמשים. בתקופת המלחמה הוא היה מגויס בסיני ושירת שם חצי שנה, בזמן שנשארתי כאן עם שלושה בנים ושדה בקטיף. בין לבין היו אזעקות שהריצו אותנו למקלט (הקיים עד היום).

צחי היה תינוק בן חמישה חודשים. לאייל בן השש ולגיל בן הארבע היה תפקיד בזמן האזעקות. כל אחד היה אחראי לתיק עם כל מה שזקוקים לו במקלט – צריכים היו לקחת אותו ולרוץ למקלט (שהיה מוצף במי תהום עד הברכיים). אחד הקטעים המצחיקים הזכורים לי בצד הלחץ היה כשטיפסנו לכסות את הילדים במיטה העליונה (מיטות קומתיים) ונעלמו לנו נעלי האצבע, ששטו על פני המים אל מתחת למיטות...

משימה בלתי נתפסת

מאת: אורי פרייגל, רס"ן (בדימוס)

נלחמתי כשריונר במלחמת יום הכיפורים, עברתי מלחמה עקובה מדם, איבדתי הרבה חברים וגם את התמימות. אומנם חזרתי מהקרב, אבל לעולם לא באמת עזבתי. כמפקד, אחרי השחרור שירתתי במילואים בגדוד שריון. כשהגדוד שוחרר החלטנו מספר מפקדים מהגדוד להתנדב ולהקים את יחידת מודיעי הנפגעים של אילת והערבה.

המשפט הזה בחדשות... "הודעה נמסרה למשפחה". לכאורה, משפט פשוט של קריין, המסר הזה בחדשות מחזיר אותי לימים שבהם מסרתי אני הודעות למשפחות... רגע מטלטל מאוד. במשך עשרים שנה מסרתי לאנשים הודעות איוב על אובדן יקיריהם. פעם שאל אותי קצין שהיה איתי למה אני מחכה בערך שלוש דקות מול דלת סגורה. ענית לי, "תן למשפחה עוד כמה דקות לפני שההודעה שלי הורסת להם את החיים."

37 פעמים ביצעתי את המשימה הבלתי נתפסת הזו, 37 פעמים שהלב שלי החסיר כמה פעימות. זהו רגע קשה מאוד, מטלטל מאוד ולמעשה גם ממש לא נתפס. עמדתי דקות רבות מול דלתות טרום הדפיקה בדלת... ובכל פעם שאני שומע שהודעה נמסרה למשפחה... אני נזכר בהודעות שמסרתי.

כמה עצב וכמה דמעות עוד יהיו לנו? כמה שכול עוד נדע? עצוב, עצוב מאוד מאוד. יהי זכרם של הנרצחים ברוך לעד, יהי זכרם של חיילי צה"ל שנפלו בקרבות ברוך לעד. למשפחות אני שולח חיבוק גדול, ולקציני המודיעים, חברים שלי שאת חלקם הדרכתני, אני מודה על עבודת הקודש שאתם עושים, משימה הזויה ולא הגיונית.

עד היום אני לא יודע מה היה קשה יותר, לפקד ולהילחם כשריונר או לעמוד מול דלת של משפחה ולמסור את הנורא מכול.

מחמ"ל משותף לחיים משותפים

מאת: יוני שטרן

התגייסתי לצה"ל לאחר תום שנת שירות בחברה להגנת הטבע. רציתי מאוד להתגייס לחיל החינוך ולהמשיך בהדרכת הטיולים או בהוראה לחיילים, אבל כנהוג בצה"ל, צורכי הצבא קודמים, וכבעל פרופיל 97 גויסתי ליחמ"מ 869. תקופת השירות שלי בגבול לבנון היתה מורכבת ועמוסה בין אירועי חטיפת החיילים בהר דב לסבבי התקפות של חיזבאללה ואירוע התקפת בנייני התאומים שהורגש היטב במוצב. לאחר קורס מפקדים חזרתי להר דב והשתלבתי ביחמ"מ 636, ובעלייה הראשונה למוצבי ההר פגשתי את נוית.

נוית שירתה במערך התצפיות של 869 וחלקנו חמ"ל משותף. מעבר למשימות השגרתיות המוכרות לכל חייל בשירות הסדיר, מצאנו את הרגעים היפים שלנו יחדיו אל מול נופי הטבע של הגליל העליון והלבנון. בארצנו רוויית האירועים הטרגיים, אני זוכר את החוויות האישיות בהתאם לאירועים לאומיים. וכך יצאנו לבילוי ראשון משותף ביום המראת אילן רמון במעבורת החלל קולומביה (16.01.2003), ובעצב רב, ביקרתי לראשונה בביתה של נוית בקיבוץ החותרים ביום התרסקות המעבורת (01.02.2003). לאחר שהכרנו גילינו נקודות השקה שונות, כמו דודה של נוית שגר בקיבוץ יטבתה והיה המורה לספורט שלי בשנות התיכון; ולוויה מצערת של חייל שנהרג באירוע טרגי באימון מתקדם בצאלים ששנינו פקדנו מתוקף שירותנו, אך טרם היכרותנו.

יחידת תצפיות ארוכות טווח

מטב"לית (869): הוקמה לאחר מלחמת יום הכיפורים במסגרת מערך האיסוף, במגמה לשפר את יכולות החוזה, שהיו עד אז רק בידי מחלקות המודיעין בפיקודים. שיקול חשוב בהקמת היחידה המטב"לית היה גם יצירת קשר ישיר בין דיווחי התצפיות לחטיבת המחקר, נקודת כשל בזרימת המודיעין על פי דו"ח ועדת אגרנט.

יחידן ניצן 636

יחידה העוסקת בסיכול טרור, איסוף מודיעין קרבי ויירוט מפגעים, תוך שימוש באמצעים טכנולוגיים מתקדמים. (מקור: ויקיפדיה)

שירותנו הצבאי עסק רבות במודיעין חזותי, בתצפיות ובסימון מטרות. מאז, מערך התצפיות החזותי עבר שינויים רבים; מיחידה קטנה בחיל המודיעין הוקם חיל המודיעין הקרבי ובו גדודים סדורים של תצפיות, אשר עברו שינויים רבים נוספים תחת חיל האיסוף הקרבי (כיום חיל הגנת הגבולות). מערך זה עבר מחיל לחיל, התרחב והשתכלל.

לצערנו, נוכחנו כולנו בחשיבות תפקיד התצפיתניות בהגנת אזרחי המדינה וגבולותיה. התצפיתניות הן החיילות המקצועיות ביותר, המכירות כל אבן, ואדי ושיח אצל האויב ובשטחו. אני זוכר כי במהלך שירותי בהר דב, הצלחנו לתעד את הדמויות אפילו עד רמת השמות והתפקידים שלהם בחיזבאללה ומיקומי השטח "האזרחי" שממנו הם פועלים. הצטערתי וכאב לי לשמוע לאחרונה שהמפקדים זלזלו בדיווחי המודיעין וההתרעות של חיילות התצפית בימים שקדמו למתקפה הרצחנית של החמאס בשבעה באוקטובר על הנגב המערבי.

את שירות המילואים שלי ביצעתי ביחמ"מ 340 באימונים בצאלים ובתפיסת קו בשומרון מספר פעמים. שירות המילואים שלי במלחמת לבנון השנייה זכור לי היטב, ובו מחדלי ההתארגנות במחסני החירום, המשימות המשתנות תדיר וחוסר האמון שהיה לנו אנשי המילואים במפקד האוגדה גל הירש. לצערי, במלחמה זו איבדתי את חברי האהוב והקרוב **אלעד דן** ז"ל המונצח בתאטרון אלעד היוצר והאיכותי באילת ובערבה וכן בטיולי שביל ישראל לזכרו שאותם אני מוביל עם חברים טובים ויקרים.

נוית ואני היינו חברים קרובים של אלעד וזוגתו סיון בשנים שבין השחרור מסדיר ועד למותו של אלעד. באותן השנים התגוררנו לסירוגין בקיבוץ החותרים ובחיפה, שם למדנו שנינו באוניברסיטת חיפה במקביל לתחילת הלימודים של סיון ואלעד. התמזל מזלי שנוית, השותפה שלי לחיים, תמכה בי רגשית עם מותו של אלעד.

לאחר סיום לימודי הדוקטורט של נויט בשנת 2016 יצאנו לטיול עם יובל ואסף בארצות הברית וקיבלנו את ההחלטה המשפחתית לעבור לגור בנאות הכיכר. יחידת המילואים שלי וכלל יחידות היחמ"מ במילואים פורקו בשנים האחרונות, ואנו החיילים הוחלפנו ברחפנים המבצעים תצפית והפעלת אש, ממש העבודה הצבאית שעשיתי בעבר. לכן לא נכחתי בשירות מילואים מספר שנים, ועם הקריאה לגיוס לפיקוד העורף במלחמה הנוכחית, מצאתי את המשימה מרתקת וחשובה מאוד. פיקוד העורף עוסק בסיוע האזרחי בחירום, הקמת מערך שירותי ציבור למפונים וחיזוק החוסן האזרחי המאפשר לצה"ל להמשיך את המלחמה בידיעה כי העורף האזרחי איתן בהיבטים של רווחה, חינוך וכלכלה וכי שגרת החירום יציבה וסדורה ככל האפשר. לאחר חודש של מילואים במערך המוצב במלונות ים המלח, אני יוצא בימים אלו לקורס קציני התנהגות אוכלוסייה במחנה הראשי של פיקוד העורף ברמלה. משימות פיקוד העורף בתחום האזרחי מרתקות בעיניי ומרשים לראות כיצד צה"ל לוקח אחריות אזרחית בהיבטים של חוסן רגשי, סיוע רפואי, פעילות חינוכית ועוד לטובת המפונים.

מה עשינו שם?

מאת: שושו ענבר

הדור שלי היה דור שנכתש ברצועת הביטחון בלבנון. אפילו בתור מי שגדל לא רחוק מהגבול עם לבנון, היה קשה להבין למה צה"ל עדיין שם. הצבא החליט עבורי שבגלל מצבי הבריאותי אני לא יכול להתגייס, אז אחרי שנת השירות בגרעין אחים התנדבתי לצבא לשירות של שנתיים. את תקיפות חיל האוויר בלבנון חוויתי מהבור בקריה. אני בעיקר זוכר שלמדתי שבבור לא רצים. הרצפה בבור בקריה היא רצפה "צפה", כך ששומעים מרחוק כל מי שהולך. ברגע ששמעת מישהו רץ, ידעת שבשורות רעות יגיעו. פחות משנתיים אחרי שחרורי, ראש הממשלה אהוד ברק הוציא את צה"ל מלבנון, ונותרה השאלה מה עשינו שם 18 שנה.

ידיעות אחרונות

היום: דו"ח נוקב של היועץ המשפטי על הנשיא ויצמן

עם זאת, ויצמן ינוקה מאשמה פלילית • עמ' 19

3.30 ק"מ	3.50 ק"מ	יום רביעי, 21.8.2014	ד"ר יוסי פז, יו"ר	העורך	העורך הארצי	העורך הארצי	העורך הארצי	העורך הארצי	העורך הארצי
----------	----------	----------------------	-------------------	-------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

צה"ל השלים הלילה את פינוי המוצבים

"אמא, יצאנו מלבנון"

זמן לאהבה

מאת: אלעד אלמוג

ב־7 באוקטובר הגיעה חשכה שאף אחד לא באמת היה מודע לקיומה, לפחות לא באופן שבו התגלתה. טילים כדבר שבשגרה, מוזר ככל שזה יהיה, לא העלו בקרבנו את החשד שמדובר בתוצר של רוע בלתי נתפס שמבעבע ומחכה לצאת, מסתתר בבתי חולים ובגני ילדים, מתאמן וממתין להתפשט כמו נגע, מגפה של חוסר שפיות, אכזריות וטומאה. אף אחד לא תיאר לעצמו שזה מה שיצא משם, ובינתיים מלחמות היהודים הגיעו לשיאן, כאילו החשכה מבקשת להשתלט מבפנים לפני שתפרוץ מבחוץ.

המנגנון שהשבת הארוכה הזו הפעיל בקרבנו דומה במקצת להדלקת מתג האור הפנימי שמכוון לעם ישראל. וכיאה לחג האור, המסר הוא חד משמעי, "כל אחד הוא אור קטן וכולנו אור איתן, סורה חושך, הלאה שחור, סורה מפני האור!"

לפתע השליליות ששטפה את המדינה נשטפה כמו חול. לפתע אף אחד לא מתעניין במהפכה המשפטית, כי מתחוללת לנו מהפכה אחרת, המהפכה האזרחית. אנשים מכל קצוות הקשת שילבו ומשלבים ידיים, לא בזכות הפוליטיקאים, וכמה טוב יוצא מזה, מרגש עד כדי דמעות. הזדמן לי לראות את המפונים שהגיעו לים המלח בהתחלה, יחסית. זה היה קורע ומחמם לב בו זמנית.

הכאב, הבלבול, הכעס, התסכול, ההלם המוחלט, הורגשו ביתר שאת, ולצידם החיבוק הגדול של אזרחים שעזרו ועטפו כמו משפחה, ממש כמו משפחה. הכוח שנחשף מתוך יחד כזה הוא כוח אינסופי שיכול לנצח הכול, זהו כוח שבהקשר של חג האור נחשב לנס גדול, כי אם השמן הוא המשאבים שלנו כאזרחים (שלרוב לא מגיעים עם כיסים עמוקים), הרי שהשמן הזה הספיק למלא באורח פלא חוסרים שהמדינה, עם כל משאביה ועוצמתה, לא הספיקה למלא.

ולא מדובר רק במשאבים חומריים, אלא גם במשאבים רגשיים, חיבוק, אהבה ללא תנאי, תמיכה גדולה, כוחה של השכינה. ומתוך האחדות הזו יש שאומרים שניצלנו מאסון גדול הרבה יותר, שהוא התפרקות טוטאלית של העם שלנו, עם ישראל. אך איך אפשר לחשוב על אסון גדול יותר מהאסון שקרה, אי אפשר. החטופים, הפצועים, הזוועות, הנרצחים, איבוד תחושת הביטחון הבסיסית, שהניעה מאות אלפי ישראלים להגיש בקשה לרישיון נשק, האנטישמיות הגוברת ברחבי העולם, שמחזירה אותנו כמעט מאה שנים אחורה, והחשש הממשי שמתממש, קמים עלינו לכלותנו. חשש שמפיל אסימון חשוב – רק יחד ננצח. כי היחד של עם ישראל הוא תופעה של ממש, ובמובן החיובי ביותר של המילה. הגיוון האדיר שיש בעם ישראל, שלפני רגע נתפס כחולשה ושימש מצע לחוסר הסכמות, הפך במהרה לחוזקה כבירה ולמחשבה חופשית ופתוחה. פחות שיפוטיות, הרבה פחות שנאה, הרבה יותר אהבה ונתינה.

השאלה היא, איך שומרים על זה ואיך הופכים את זה לדבר שבשגרה? והתשובה – בכוח האמונה. עלינו להאמין, כל אחד ואחת בדרכו ובדרכה, באמת ובתמים, כדבריו של א"ד גורדון: "לא יהיה ניצחון של האור על החושך כל עוד לא נעמוד על האמת הפשוטה, שבמקום להילחם בחושך, עלינו להגביר את האור". וכך, כשימוגר הרוע, כשתחלוף לה המלחמה וכשישובו החטופים וכוחותינו בשלום בתפילה ובמהרה, אל לנו ליפול שוב לשנאה. אל לנו להילחם בחושך באמצעות חושך, אלא פשוט להגביר את האור.

ולמרות שישנם דברים רבים שאינם בסדר, באמת לא בסדר, עלינו להאמין שלדברים כאלו אין מטבעם אריכות ימים. היאחזות בהם דומה להיאחזות בגחלים בוערות. ולכן כל עוד עבודת האור נמשכת, כל עוד האמת מתגלה, באה הבשורה, שהגיע הזמן לתדר חדש, לאנרגיה חדשה. עכשיו הזמן לאהבה.

ארוחת בוקר קהילתית בהכנת הנוער, בית בראשית; צילום: קורין תויתו

מפגשי בין-ערביים בגרסה מורחבת צילום: ג'ויס ענבי

הנוער בכיכר מפעיל את ילדי גן אשל; צילום: קרולין כהן

מעגל שירה לאור ירח, שני הקר וליכר שקדי; צילום: מאיה שמסיאן

גן לילדי האורחים, בהפעלת אתי חברון, עדה שיון, מיכל מסוסאני, ג'ויס ענבי, עדי עבודי והשישינים; צילום: ג'ויס

בניה למען הקהילה צילום: קורין תויתו

מזון ופינוקים לחיילים ולמפונים על יד חוסן קהילתי בניצוחה של מיכל לוזון

נשות "בראשית" סורגות כובעים לחיילים, בהדרכתה של יונה גורדון

סדנת מקרמה למפונים בהדרכת עירית כנפו

הפרשת חלה אצל מיכל לוזון צילום: מאיה שמסיאן

התנדבות תלמידי חטיבה צעירה בקהילה; צילום: ריקי מדואל

הנוער מתנדב אצל שגית גל צילום: עידית זילברשטיין

שירה בציבור והכרת השישינים, בית בראשית; צילום: קורין תויתו

בקשה להשתנות

מאת: רוויה עמנואל נאור

עם ישראל משול ללבנה, וכמו שהלבנה מתחדשת מדי חודש, כך קיימת בנו, בני האדם והעם, היכולת להתחדש. בכל חודש וחודש ישנם הכוח והפוטנציאל להתחדשות, מלשון ושורש המילה חודש. וכך כל חודש מביא איתו אור חדש לבריאה.

מה שמוביל אותי הוא ההבנה כי עולם פנימי מקרין לעולם חיצוני - תמיד. מתוך הבנה זו, כל ראש חודש הינו הזדמנות עבורי להתחבר מכל וקול הנשמה ולהתכוונן לפני שאני ניגשת לקריאת הברכות. בנוסף ישנה האחריות שלי לגאולה הפרטית, וכך בכל בוקר אני בוחרת לקחת את האחריות הזאת עליי.

תכלית החושך היא גילוי האור

בחודש כסלו כל הטבע מתכנס פנימה ומתכסה בהסתרה חורפית. החושך בעולם מתחזק כאשר הימים מתקצרים והלילות מתארכים. זאת ההתכנסות הגדולה ביותר, והכיסוי הרוחני נמשך עד לכ"ה בכסלו, הנס הגדול שקרה לנו, שמונה הנרות, פך השמן והאור הגדול שהביא איתו. לכן עלינו להסיר את כל הכיסויים מהלב, את כל ההגנות, לצאת מהכאבים האישיים ולהתחבר לכאב הגדול של כולנו, ועם הכאב הגדול להוריד את הכיסויים ואת ההגנות מעורלת הלב, לא לפחד עוד.

ברמה האישית, עם כמה שאני אוהבת ובוחרת באהבה, הלב שלי עדיין מכוסה. ואני מבקשת את הנס שלי עבורי, עבור הלב שלי, בידיעה שהוא יביא אור גדול לכולם מסביבי.

איך אפשר לגרש את החושך? רק להדליק את האור, וזאת הייחודיות של העם שלנו. המלחמה של הטוב והרע והאור והחושך שכולם מתמודדים איתם כל הזמן, אם אנחנו יוצאים מהאינדיבידואל ומתחברים לדבר אחד, אז הייעוד של העם היהודי כרגע הוא לשנות את ה-DNA שלו, להשתנות.

אם כל אחד יעשה זאת, אם כל אחד ינצל את חודש כסלו כדי לעשות עבודה פנימית לצורך גילוי האור, זה הנס של חנוכה, בזאת נפשי רוצה עד מאוד.

חודש כסלו מביא איתו אפוא בקשה להשתנות, והשנה הבקשה הזאת חזקה מתמיד. מי מאיתנו לא מחזיק דעה? מי מאיתנו לא החזיק דעה במשך שנים ואז שינה את דעתו? חודש כסלו קורא לנו לשחרר את האחיזה שלנו בדעה. למה? כי דעות משתנות ומתחלפות אבל גורמות למלחמות בינינו. כל צד החזיק בדעה שלדעתו הכי נכונה, ומה יצא לנו מזה? שנאת חנם ופירוד כואב. הצרות באות לאחד בינינו, כי אין דרך אחרת להעיר אותנו מהתרדמה. חודש כסלו הוא גם חודש של ניסים. בחודש הזה כבר ראינו בעבר ניסים. ניסים קורים כשהתודעה הקולקטיבית מאוחדת, ויש לנו יכולת להתאחד: להתעלם מהמיעוט שלא בתודעת אחדות; להתחבר לכל מי שרוצה; לשחרר! לשחרר את האחיזה בדעה, גם כזו שנראית לך הכי צודקת! אני לא חושבת כמוך, אז מה? זו דעתי וזו דעתך, אז נהפוך לאויבות? ראיתי בחיי אנשים נפרדים מהעולם ועדיין מחזיקים בדעה שגרמה להם לרע ביותר. הלוואי שבכסלו הזה ייוולד עם ישראל מחדש, מאוחד, חזק ואוהב. כשאנחנו מאוחדים קורים ניסים.

מרסדס סוסה שרה בשירה האגדי, הכול משתנה, בתרגום חופשי: "כמו שמשנתה היום מן הבוקר עד הערב כמו ילדה שמתבגרת גדלה ומתעצמת כך הנפש הקטנה השבירה, העדינה משתנה ומתחסנת מתכוננת למחר משתנה היום משתנה מחר האוויר והעולם הירח והים ומה שהיה היה מה שלא יהיה אולי עוד יהיה ואז תאמר לי וזה לא יהיה מוזר, כי משתנה, הכול משתנה."

מהציבורי לפרטי ובחזרה

כמי שנולדה בחג השבועות, שמתקשר לנשמה ולייעוד שלי, היה בי תמיד חיבור ומין זכות פנימית על החיים שלי, וכל העבודה שלי הייתה להוציא ולעקור ולכתוש עוד דרקון ועוד שד. אחרי השירות הצבאי, כשהתחלתי את כל התהליך שלי במודעות של ההתפתחות, ידעתי שאני רוצה להיות דיילת, כי זה המקום הכי בטוח, רחוק מהאדמה. באותה תקופה למדתי לתואר הראשון והשני, במשך חמש שנים.

התואר השני היה תרפיה בהבעה ויצירה, בהתמחות תנועה ובמחול. לשם הייתי צריכה להגיע כדי להציל את עצמי, מקום שהנשמה שלי הובילה אותי להיות בו. שם התחלתי את התהליך של הירידה לאדמה. את הסטז' עשיתי בבית חולים לחולי נפש, נשים ואז גברים, פתוח ואז סגור, וזה מה שאפשרתי לעצמי באומץ רב כדי לרדת לאדמה, למקומות הכי אנושיים וקשים שיש, שיא השיגעון.

לאחר מכן טיפלתי בקשישים, שם התחלתי את התרפיה והליווי, למדתי להיות משפיענית ולהיות מושפעת, באותה תקופה שוקי ואני חיפשנו את מקומנו. שנאת החינם בארץ הייתה לי קשה מדי, רציתי לעזוב. שוקי הציע חלופה אחרת, וכך הגענו לאילת, שם נפתח לנו הכול. פתחנו את מרכז הקליניקה, ובמשך שתיים-עשרה שנים מדהימות בנינו את מרכז הטיפולים שלנו באומנויות, שוקי עם המתנות שלו ואני עם המתנות והכלים הייחודיים בשילוב מנצח עם התעודה שלי שפתחה בסוף את הכול.

כלי שאני מאוד מאוד מחוברת אליו חיבור מיידני בעבודה שלנו עם ילדים ובכלל הוא שופר. השופר הראשון שקנינו היה מקרן אנטיילופת הקודו האפריקנית והוא איתנו כבר שנים. עם הילדים בקליניקה החיבור היה מיידני, ילדים אפילו מגיל שלוש, לא צריכים לעבור את התהליך שהייתי עוברת עם המבוגרים, ובאופן מיידני מפיקים בו צלילים. השופר ליווה אותנו הרבה שנים באילת, וסייע בידינו לחולל פלאים בילדים שטיפלנו בהם. מאז שהגענו לכאן הוא פשוט היה מונח פה... עד למעגל ירח מלא שערכנו עם שני הקר ולילך שקדי. לקחתי את השופר איתי. היה מאוד מאוד חשוך. שני זיהתה את שוקי ואותי ובעיקר את השופר שאיתנו וביקשה שאפתח את המעגל בתקיעה בשופר, כמובן ישר הסכמתי, בהתמסרות מלאה. נכנסתי למרכז המעגל ותקעתי בשופר, או כמו שטבעו הילדים בקליניקה באילת: שִׁפְרָתִי. זאת היתה הפעם הראשונה שהצלחתי להרגיש משהו מאז פרוץ המלחמה, לחוש ולהרגיש משהו, בבטן, מהרחם, זה היה עוצמתי.

אין לי ספק שמה שקרה בשבעה באוקטובר משקף את הפחדים הכי גדולים שלי מאז ומעולם. אני מאמינה שכל אישה נושאת את זה. את כל מה שקרה שם, ואני מרגישה שזה בא לנקות משהו מכולנו בצורה אכזרית.

מאז השבת השחורה התחזק בי הצורך להתבונן רגע פנימה, לשאול שאלות, ומשהו בי הרגיש שכעת הגיעה העת להתחדשות יותר מתמיד. כשהגיע ראש חודש כסלו הרגשתי קריאה לקום ולצאת למדבר ולקרוע את השמיים, לפתוח את השמיים, לתת לצליל השורשי הזה, הטבעי הזה, החד הזה, הנקי הזה, להעיר ביהודים את אותו דבר נסתר ועתיק שכנראה טמון ב-DNA הרגשי והרוחני שלנו. יצאנו, שוקי ואני לפארק נחל אמציהו, ומצאנו נקודה אנרגטית טובה ליד העץ היפה ברחבה. בירכנו את הברכות של ראש החודש ואז שפררנו והנחנו לשופר לפעול את פעולתו. שם זה כבר קורה בטבעיות. לא צריך לתכנן, אין שום מחשבה.

עד שלא נדע מה קורה עם החטופים והחטופות והחזרתם בחיים, אין לי חיוך פנימי. אני לא נותנת לעצמי לגיטימציה לחייך, הלב שלי באמת בעזה. אני מודעת לזה ואני חיה את זה. אך פה אני לא מוותרת, מקפידה להעלות את הדר. מאז פרוץ המלחמה אני מנסה לחשוב מה אני יכולה לתת למפונים, רוצה בכל מאודי להגיע אליהם ולא יודעת איך לגשת, איך לגעת, מה אני יכולה לאפשר להם, ומדבר לדבר בתוך כל הסיפור הזה הגיע קול קורא לאפשר פעילות למפונים, ומתוך כל הדברים ידעתי מייד שאני רוצה לעבוד איתם באמצעות השופר. קניתי שני שופרות נוספים על שופר הקודו, שופר מקרן הראם ושופר מקרן איל בוגר.

יש בנו העם היהודי משהו כל כך מחובר לכלי השופר, שגורם לנו להתרגש עד עמקי נשמתנו. הצלילים של השופרות הם חדים, טבעיים ושורשיים, כאלו שמעוררים את הנשמה וצובעים את השמיים בצבעי קדושה. משהו מחובר בנו לימים נסתרים, כך שצליל השופר מרעיד את הנשמה ופורט על מיתרי הלב.

* חלק מהמידע על חודש כסלו לקוח מאתר "מודעות, דרך פנימיות החיים": mudaut.co.il.

מאת: מרינה דוחובני

ימים קשים עוברים על עם ישראל מאז הפוגרום ב-7.10. אנחנו עדיין מתקשים להכיל את התמונות והסיפורים הסובבים אותנו מכל עבר.

כיצד מתמודדים עם כל הרגשות הקשים שצפים בנו?

כל אחד מאיתנו מתמודד אחרת, חלקנו מפסיקים לאכול וחלקנו פונים דווקא לאוכל שינחם אותנו, שיהווה הסחת דעת, שימסך לנו את הרגשות שאנו מתקשים להכיל.

להלן כמה עצות להתמודדות עם אכילה רגשית:

1. מצאו מה מרגיע אתכם, מפחית לחץ וחרדה ברגעי סטרס: - נסו לנשום עמוק מהאף ולהוציא את האוויר באיטיות מהפה. - אם אפשר, שוחחו עם חבר או בן משפחה המסוגלים להקשיב ולהכיל את הקושי שלכם.
2. לפני פתיחת המקרר או המזווה, הכינו לעצמכם משקה חם (רצוי על בסיס צמחים) כגון תה קמומיל, מליסה או נענע. למשקאות חמים יש השפעה טובה על מערכת העצבים.
3. השתדלו להזכיר לעצמכם שממתק או חטיף זהו פתרון זמני שלא באמת יפתור את המצב ולא יעלים את הרגש הקשה. גם אם תצליחו בכך חלק מהזמן, זה בסדר.
4. התייחסו לעצמכם בחמלה, אל תשפטו - במקרה שאתם כן פונים לאוכל נחמה, עשו זאת מבחירה ובמודעות. אפשרו לעצמכם ליהנות ממנו, אכלו לאט ובסיפוק.
5. הימנעו מרגשי אשם בזמן האכילה ולאחריה - ביקורת עצמית ורגשי אשם מובילים בהמשך לאכילה רגשית נוספת ופוגעים בתחושת הערך העצמי שלנו.
6. הפחיתו חשיפה לתוכן קשה - צפייה ממושכת בחדשות וברשתות החברתיות פוגעת במצב הרוח, מגבירה פחדים וחרדות ומעצימה הרגשת סטרס הדוחפת לאכילה רגשית.
7. הקשיבו לגוף שלכם - הרשו לעצמכם להתפרק, לבכות, כולנו זקוקים לזה מדי פעם. זה משחרר, מפחית לחץ ועוזר להתמודד עם הרגשות הקשים.

זכרו, אתם לא לבד ולא אשמים בדבר. אכילה רגשית קיימת אצל רובנו.

**זהו מנגנון טבעי, הישרדותי, שעוזר לנו, ולו לזמן קצר,
למסך רגשות שליליים שהנפש שלנו פשוט מתקשה להכיל.**

מרינה דוחובני, תזונאית, מטפלת בהתנהגויות אכילה, אכילה רגשית ומחלות כרוניות בדרך המיינדפולנס.

להתייעצות ושאלות אני זמינה עבורכם

בטלפון 054-7683491 או במייל marinad7777@gmail.com

במסע החיים להתפתחות אישית

מאת: נירה בן-עיון

שבעה באוקטובר 2023. שבת בבוקר.
מדינה שלמה התעוררה לתרחיש אימים.
חלקנו ראינו בחודש האחרון סרטונים מטלטלים,
שמענו שלל פרשנויות, וכולנו חרדים לגורלם של בני
משפחה, חברים, חיילים, והמדינה.

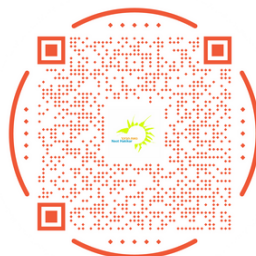
אתם בדרך לעבודה עכשיו, או בדרך לעוד התנדבות.
זה הזמן להפעיל איזה פודקסט מתאים, ואספתי בשבילכם
כמה טובים במיוחד לתקופה שאנחנו עוברים.

אז מה הפעם?

"חושבים טוב" הוא פודקסט על פסיכולוגיה בהנחיית **יהודית כץ**, סופרת, מאמנת ומרצה המתמחה בתחום הפסיכולוגיה החיובית (חקר האושר) ובפסיכולוגיה פרקטית מבוססת מחקר. בפרק **איך להתמודד עם המלחמה?** מארחת כץ את **ד"ר רוני ברגר**, פסיכולוג קליני בכיר ומייסד עמותת "פסיכולוגים ללא גבולות" המטפלת בנפגעי טראומה.

ביום אחד איבדנו את תחושת המוגנות ואנשים אהובים. נחשפנו לסיפורי זוועה שאי אפשר להכיל. מאז אנחנו באירוע שלא נגמר, מנסים לשמור על שפיות ותקווה בימים האפלים. ד"ר רוני ברגר, מומחה לטראומה והחלמה, מציע פרקטיקות להתמודדות: כיצד לבנות מחדש את תחושת המוגנות? איך לתמוך נכון בנפגעי התופת? מהי אשמת השורדים וכיצד להתמודד איתה? איך שומרים על הנפש בימים אפלים? יחד נמצא את הדרך לעבור את זה, ולצאת חזקים יותר כחברה.

להאזנה סרקו את הקוד או חפשו בגוגל לפי שם הפודקסט והפרק.

”מיינדסט-Mindset” הוא פודקסט בהנחיית **שלומי חסטר**, בעל תואר ראשון במדעי ההתנהגות ותואר שני בסוציולוגיה ארגונית. בפרק המומלץ הפעם, **”איך להפחית מתח וחרדה באמצעות מיינדפולנס?”** מארח שלומי את **עמוס אבישר**, פסיכותרפיסט ומנחה מיינדפולנס, מנכ”ל תוכנית בית ספר **סגול**, בעל MA בחינוך אלטרנטיבי.

בימים אלו של מתח וחרדה, חשוב להבין מהם מקורות החרדה והמתח במוח ובגוף, מהם התסמינים והביטויים של רגשות אלו, וכיצד אפשר להשתמש בכלי המיינדפולנס כדי להפחית את עוצמת המתח הנפשי ואת התגובתיות אליו. בפרק זה, עמוס אבישר מסביר בפשטות ובהרחבה את התהליכים המעורבים וחושף טכניקות יעילות להרגעה ומיקוד מחדש של המוח. המידע והכלים המדוברים בפרק מספקים ומאפשרים הבנה מעמיקה יותר והתמודדות טובה יותר עם רגשות בתקופה סוערת זו.

להאזנה סרקו את הקוד או חפשו בגוגל לפי שם הפודקסט והפרק.

במה להמתיק ימים

כתבה: שרה צעירי

"במה להמתיק ימים" הוא שמו של שיר מאת המשורר נתן זך שנכתב לפני זמן רב. בימים אלה אני מוצאת ששירה, יש בה משהו שבמילים ובמשפטים מעטים היא יכולה לבטא את התחושות הקשות שגודשות את הלב. גם אם נכתבו לפני זמן רב לובשות היצירות משמעות ומעטפת נוספת. חיפשתי במדף ספרי השירה בספרייה ואחד הספרים הראשונים שפתחתי נקרא ימי צמיחה בהוצאת הקיבוץ המאוחד (1969). בדף הראשון כתוב שהספר היה שייך לדן, טל ודרור שאול מקיבוץ כיסופים. מקריות או יד מכוונת מלמעלה?

במה להמתיק ימים / נתן זך

במה להמתיק ימים אם לא בשירים.

במה להמתיק? עלמים ישמעו

וירקדו חלומים, נצרות תמחינה דמעה. ישישים,

כטוב לבם הטוב בשירים, ישכחו

את לבם הרע, אף הם ימחו דמעה. במה להמתיק?

ילדים

מנתקים מביתם במרחקים

או בעצם ביתם הרע

יהיו להם שיריו של משורר זה נחומים

אף הוא כמה לנחמה

ידעו שנכתבו בערבים

ידעו שנכתבו באהבה

יעמדו לפנייהם כמו לפני ימים

ומים רבים לא יכבו את תמונות המשפחה

וכשישתו מהם – יעלו מהם צלילים

עולזים וירקדו עמם ברגל יחפה

על כל הרים

שבם שמחה לעד עצבת ילדים,

זכרון נעוריהם הרע.

בשיח פתוח עם המשוררת אגי משעול היא הקריאה שני שירים שנכתבו בימים אלה תוך כדי המלחמה. אגי משעול גרה עם משפחתה במושב כפר מרדכי ליד גדרה. לדבריה, באמצע כל קטיף, כאשר הטבע יפה כל כך ויחד עם זאת החרדה גדולה מאוד, מתחילות רצות מילים ונוצר חשמל ביניהן, כששיר רוצה לבוא הוא מגיע, כך היא אומרת.

המשוררת מעידה על עצמה שבכל פעם שיש מלחמה היא בודקת מחדש את משוואת התותחים והמודות, האם זה נכון או רק משוואה יפה? היא מעדיפה את מה שלא גולדברג כתבה: "ומכאן לי ההכרה העמוקה שהמשורר הוא האיש אשר בימי מלחמה אסור ואסור לו לשכוח את הערכים האמיתיים של החיים. לא רק היתר הוא למשורר לכתוב בימי המלחמה שיר אהבה, אלא הכרח, משום שגם בימי מלחמה רב ערכה של האהבה מערך הרצח. לא זכות בלבד היא למשורר בימות הזוועה לשיר שירו לטבע, לאילנות הפורחים, לילדים היודעים לצחוק, אלא חובה, החובה להזכיר לאדם כי עדיין אדם הוא."

אגי משעול מוסיפה שבשביל המשוררים, המרחב המוגן הוא השפה העברית והמילים הן מקום בטוח. כך בשיר "ממ"ד", שבו האותיות נראות כמקלט, אפילו החיריק הקטנה. וביטוי הכול בעתו הופך להכול בעתה.

ממ"ד / אגי משעול
עֲבָשׁוּ בְּשֵׁהַמּוֹת זֹחַל סָבִיב
וְאֶגְזִי הַפְּקָאן נִלְחָצִים אֶל קִלְפֹתָם
אֲנִי מוֹצֵאת מִסְתּוֹר בְּעֵבְרִית
דָּבָר לֹא יֵאָנֶה לִי בְּכִתְיַבָּה תְּמָה
דָּבָר לֹא יֵאָנֶה
אִם אֶסְפֵּג בְּאוֹתִיּוֹת
אִם לֹא אֶצֵּא מִן הַשׁוֹרָה -
מְבֹצֵצַת לְחִירִיק
דְּחוּסָה בְּתוֹךְ הַסֶּמֶךְ אוֹ
בְּטֵן הַגִּימֵל
עִם הַדְּמָעוֹת הַנוֹטְפוֹת
שֶׁל הַחֶטֶף.
שֹׁפֵת קֹדֶשׁ אֶהוּבָה -
עֲבָשׁוּ בְּשֵׁהַכֵּל בְּעֵתוֹ
וְהַכֵּל בְּעֵתָהּ,
בְּשֵׁהַמַּטֵּעַ מוֹשִׁיט
וְהָאֲדָמָה חְרוּשָׁה
אֲנִי עוֹשֶׂה רַק מָה שְׁרִילְקָה אוֹמֵר:
נוֹתְנַת לִיפִי וְלֵאִמָּה לְקֵרוֹת לִי
בְּלִי לְחֶשֶׁב
שְׂזָה סוּפִי.

אני רוצה לשתף בשיר נוסף של אגני משעול שאהבתי, "בקתה בקצה יער", אותו כתבה כשיר נחמה והסבירה, "גם בשאנחנו הולכים לאיבוד, יש כאלה שאוספים אותנו מהאיבוד הזה ומאירים לנו כמו בקתה בקצה יער... אני חושבת שבזמנים כמו אלה כל אחד מאיתנו צריך להיות בקתה בקצה יער למישהו או למי שהם ולתת מעצמו כל מה שהוא יכול... ולפעמים זה שירים."

בקתה בקצה יער / אגני משעול

לא כל תרדמה
נופלת
לא כל ערב
יורד
ולא כל זקנה
קופצת,
יש המנמנמים באפונים
בתרמיליהם הירקים
או שרועים שלווים
על ענני מרשמלו.
לא כל מלאך הוא
נורא
לא כל תפוח
מרצל
ולא כל מבט
נעוץ,
יש האוספים אותנו
מהאבוד אליו הלכנו
ומאירים לנו בקתה
בקצה יער.

ונחזור ללאה גולדברג, ששירה "האומנם", הידוע גם בשם "את תלכי בשדה", הולחן, זכה לביצועים רבים ומוכר לכולנו. השיר נדפס לראשונה בפרוור 1943, בזמן מלחמת העולם השנייה והשוואה. הוא נדפס בקובץ דברי הספרות "בסער", בעריכת יעקב פיכמן. הקובץ הוכן עבור חיילי וחילות היישוב היהודי שהתגייסו לצבא הבריטי שנלחם בנאצים. זהו שיר נחמה המבטא את התקווה ליכולת לבנות חיים חדשים של צמיחה, נועם ורוגע, למרות זיכרון מוראות המלחמה.

האזינו לשיר בביצועה של חווה אלברשטיין:

כמחווה וחיבוק אוהב לקיבוץ בארי וליישובי העוטף, אני רוצה לסיים בשיר שכתב ב־1976 יגאל זורע, גרפיקאי בדפוס בארי, לרגל חגיגות לציון 30 שנה לעלייה להתיישבות. השיר המרגש...

בשבילנו זה בית
מילים: יגאל זורע
לחן: מימי קלמר

“אנחנו החוד שלפני החלוץ”
“בשילוב הבנים – עתיד הקיבוץ”
“עבודה, הגנה ושלוש”, ובכלל
“גלגלי העולם חורקים שן במפעל”
בשבילנו זה בית – לא פחות, לא יותר
וזה בעצמו את הכול כבר אומר.
פועלי העולם אולי לא יתאחדו,
וכל התקוות הוורודות יתבדו...
לגול את האבן אולי עוד נבצר.
אך הבית הוא בית – וזה העיקר...
בשבילנו זה בית – לא פחות, לא יותר
וזה בעצמו את הכול כבר אומר.

נוער עובד, הכשרת הצופים
אגודת פועלים, התיישבות שיתופית
הקבוצה בגדרה, החלוץ מבבל
היסטוריה גדולה, ממש מבלבל
בשבילנו זה בית – לא פחות, לא יותר
וזה בעצמו את הכול כבר אומר.
בספרים הם קוראים לנו עוד נקודה
וכותבים על חלום שהפך לעובדה
ההורים עוד קוראים למקום – “מחנה”
אך אנחנו יודעים שזה לא משנה...
בשבילנו זה בית – לא פחות, לא יותר
וזה בעצמו את הכול כבר אומר.

בארי, 1976 (מאתר הספרייה הלאומית)

יש ספרי שירה רבים בספרייה.
שעת הפעילות השבועית היא בימי רביעי בין 18:00 ל-19:00.
לשאלות ובקשות: שרה 052-8666230

שליח חד הקרן הכחול

הפרולוג בספרה של שרית ברזלי

הוא הניח את צרור הזרדים לרגע קצר ומתח את שרירי גבו הכפוף. עינו הבחינה בברק זוהר שפגע בסלע האפור שמעליו. ניצוץ שהחזיר את קרני השמש, משהו שונה מכלל הקרח והאבן שסביב. חושיו נייערו לאתגר, שכן היה שם משהו גבוה, מעל לראשו, משהו מיוחד ומסקרן. הוא היה משוכנע שאם רק ישים עליו את ידו, יוכל להבין מהו החפץ הזר. בסיס הסלע המדורג ובלטיחות נוחות למאחז הזמינו אותו לטפס. ללא המשא הכבד על גבו הוא חש קל תנועה ומוכן לכל ניסיון.

הטיפוס היה קשה משנראה בראשיתו. החותלות שעטפו את רגליו החליקו על שכבת הקרח הדקה, שטרם הפשירה בסדקי הסלע, וידיו נאבקו למצוא מאחז בקיר. זהיר וחושש המשיך לעלות, נצמד אל האבן הקרה והמחוספסת, נאבק על כל מדרך רגל. הוא חשק באותו דבר מה בוהק ותחושת הרצון העניקה לו כוח. מתי אי פעם היה לו סיכוי להשיג משהו לעצמו?

כשהגיע למשטח אבן אופקי, מדף סלע צר שעליו יכול היה לעמוד ביציבות ולשאוף אוויר, ראה שטיפס מעל לגובה ארובת מטבח המחנה. החפץ הזר היה כמעט בהישג ידו, קשת לבנה מחומר בוהק שלא הכיר, בולטת כמעגן מתוך הקיר. הוא עמד על קצות אצבעותיו אך לא הצליח להגיע גם כשמתח את זרועו ככל שיכל. ברגלו גישש אחר מדרך מגביה ושלח יד להיאחז בבליטת סלע קטנה. רגלו השנייה מצאה שקע להידחף אליו. אז הושיט יד לתפוס במעלה הסלע ואצבעותיו נסגרו על החלל שבתוך הקשת הנוקשה כאבן. הוא הטיל את משקלו על היד בעודו מחפש מדרך חדש, גבוה יותר. החפץ העגול נשלף מתוך הסלע והוא עף לאחור.

דקות ארוכות שכב לרגלי הסלע, המום לגלות שעודו חי ומשוכנע שכל עצמותיו נשברו בנפילתו. שריריו מכווצים כולם ממתח, ומוחו מסתחרר בזעם והאשמה.

מטומטם... מטומטם... מטומטם! לא די לך שאדון האורוות שלח אותך אל היום האביבי שמחוץ לחומות הכפר הקודר והקר? לא די לך שמצאת זרדים רבים במהירות והכנת צרור גדול בזמן קצר? לא די לך שאיש מאנשי הכפר לא ראה כמה מהר סיימת ויכולת להסתלק מהדרך הראשית לעמק מואר? לא די לך לשבת לנוח על אבן חמימה בשלולית של שמש? היית מוכרח להמשיך אל עומק הנקיק? מה חשבת שתמצא בסופו? מרחבים כחולים?

הוא בחן בכעס את שלל מאמציו. גלגל קטן של חומר לבן קשה ומלוטש, גדול מלשמש כטבעת, קטן מלהוות צמיד. בשביל זה סיכן את עצמו?! כמה מיותר! בלי מחשבה תחב את החפץ לאחד הכיסים שנוצרו בין שכבות המכנסיים הבלויות, אותן לבש כנגד הקור והשוט. שמח רק על כך שידיו נשמעות לו. ידע כי אי אפשר להתעכב עוד. היום מתקצר והוא רחוק מהכפר יותר משתכנן להיות.

זהיר וחושש התחיל לנוע. בודק עצמו באותה סבלנות בה בחן את נזקי ההלקאות הכבדות. מרוצה מכל תנועה שיש בכוחו לבצע, נזהר לעקוף את כאביו הקשים. שום עצם לא נשברה, גילה בהקלה, ופצעים וחבורות היו תמיד. חתך גדול ומכוער בירכו השמאלית יקשה עליו אבל הוא יסתדר. אין לו ברירה. אם לא ימצא באורווה בשעת השקיעה ישלחו אחריו את הכלבים.

הרוח הקרה צרבה בחתך הפתוח. הוא העמיס המשא על גבו, השעין על כתפו הימנית את מרבית המשקל, והחל לצלוע בדרך הארוכה חזרה לכפר.

בתיה מדמוני מספרת:

באתי לגן של לוטני עם בת הדודה שלו הצעירה שהגיעה לכאן בימים הראשונים של המלחמה כי אבא שלה יותם גויס. אנחנו כבר ידענו שאיבדנו בני משפחה בבארי והצער היה גדול. התמיכה שקיבלתי בגן הצליחה לגרום לכך שלא הפסיקו הדמעות לשטוף את עיניי.

לוטני הסתכל לי בעיניים ואמר:
סבתא, אל תדאגי, יש לנו כאן מקלט

נעמי שטרן:

אימא, אני לא רוצה ללכת לישון בשעה שמונה. אני רוצה ללכת לישון במאה.

נילאי איטח:

אם הייתי יכול לבחור כוח-על הייתי רוצה כוח לייזר כי זה היה הנינג'ה הירוק

סופיה רגב הקליטה סרטון ושלחה לילדי הגן כדי להרגיע אותם כשפרצה המלחמה. וכך אמרה:
”אתם יודעים, אימא ואבא סיפרו לכם שהיה משהו במושב אז לא צריך לפחד מזה כי יש לנו צבא ויש לנו משטרה ויש לנו את אימא ואבא וגם לחלק מהילדים יש כלבים אז זה גם יכול לשמור. וגם זה לא מגיע לפה, זה שם רחוק.”

ינאי כפיר:

הייתי רוצה להיות יתוש, לא יודע למה

נאות הכיכר
Neot Hakikar

להתראות בגיליון הבא